

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Disputatio De Statv In Qvo Sint Beatorvm Animae Post Hanc uitam, ante ultimi iudicij diem

Dévay Biró, Mátyás

[Nürnberg], [1537]

VD16 D 1300

Confvtacio Apologiae Cvivsdam Gregorii Seghediensis, Ordinis S. Francisci,
super quadam sententia Matthiae Deuay, aeditae per eundem Deuay
Hungarum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34195

CONFVTACIO

APOLOGIAE CVIVSDAM GRE-
GORII SEGHEDIENSIS, ORDINIS S. FRAN-
cisci, super quadam sententia Matthiæ Deuay,
æditæ per eundem Deuay Hungarum.

Sic proponit frater ille.

QVAESTIO.

VBi sunt corpora & animæ Sanctorum in Christo dor-
mientium?

Et An sciant aliquid de nobis?

Et An possint orare pro nobis?

Et An sint inuocandi pro mediatoribus?

RESPONSIO.

PRIMA VERITAS.

COrpus Christi diuinū saccus in morte concisus Psal. 29. & a diuinitate non separatus, in triduo suscitatus, & uiuificatus, circumdatus gloriæ, læticia. Assumptus est in cœlum, ne uideret corruptionem, Dauid Psal. 15. prophe-
rante, & Petro Actuū 2. attestante.

De corporibus aliorum, quin sint in puluere, nulla doctis est quæstio, nisi q̄ de corpore Deiparæ uirginis, et Ioannis, Christi & matris eius cognati, pia est disputatio, sed non modo determinanda responsio. Hactenus ille frater.

Sequitur

ps. 29.

ps. 15.

actu. 2.

SEQVITVR CONFVTACIO.

Nihil minus erat mihi in uotis, quam scriptis belligerari cum quoquam, sed fratris uerba etsi scopæ potius dissolutæ, & arena sine calce sint, tamē audet eas protrudere nobis. Quare et ego perfricta fronte dicam, iacta esto alea, legant qui uolent, qui non, abijciant. Cum fratre disputo. Doctiss. iudicio nihil præiudico.

¶ Primum omnium præfari uisum est, ne quempiam dictio Monachi deterreat, gaudent enim ipsi hoc dicendi genere etiam in concionando. Et ante, statim in uestibulo operis uim fecisse uidet Grammaticæ, corporis Epitheton in masculino genere ponens, Sed doctor est, penes quem stat Grammatices autoritas.

Cæterum quæ nullam doctis dicit esse quæstionem, quin aliorum Sanctorum corpora, excepto Christi corpore, sint in terræ puluere: bono uiro maximas habeo gratias. An indocti fuerunt illi, qui Sanctorum cum Christo ascensionem de limbo cum corporibus suis in literas miserunt? Equidem demiror qua fronte dogmata scholastica hactenus tot sudoribus defensa, hic homo eleuare audeat.

¶ De Christi uero glorioso corpore, et eius Ascensione, nulla nobis erat quæstio. Sed iniquam causam agit frater, ne nihil dixisse uideat, etiamsi extra choræ uel oleam, ut habet prouerbiū. De corpore inquit Deiparæ uirginis, & Ioānis, Christi & matris eius cognati (hūc textū De lius natator exquirat) pia est disputatio, sed non modo determinanda responsio. Imo determinanda erat, & scripturis fide dignis confirmanda. Nam tibi tam frigide & ieiune theologizanti non creditur: cum ne una quidem litera probabis hos quoque, Sāctos corpore & anima esse in cœlo, ne sine nobis consumarentur, ut uidebimus, Pergit frater.

Secunda

SECUNDA VERITAS.

A Nimæ peruersorū deorsum sunt, in inferioribus terræ, traditæ in manus gladij, ubi partes uulpium erunt, in æternum Psal. 62. Iob 21. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Lucae 16. Diues sepultus est in infernum. Apocalip. 20. Dedit mare mortuos suos, & mors, & infernus &c.

ps. 62
Iob. 21.
Luc. 16.
apoc. 20

TERTIA VERITAS.

A Nimæ Sanctorū omnium in Christo dormientium sursum sunt, in loco ubi Christus est, in dextra Dei sedens Colo. 3. quem locum nos cœlum simpliciter, regnum cœlorū & montem Dei appellamus. Hæc ille.

Colos. 3.

CONFVTACIO.

Non me clam est, uel nostro seculo, esse quosdam, rara doctrina & omni eruditione celebres, quibus quæstio hæc, quæ de sanctorum dormitione, & statu post hanc uitã controuertit, uideatur inutilis, meo tamen iudicio, multum lucis adfert, tum fidei, tum doctrinæ Christianæ, locus hic probe intellectus: Sic enim incipimus diffidere creaturis & sanctorum dignitati, & meritis, si quatenus dormire, nihilq; opis ferre nobis dicantur, cognouerimus. Quare ego meam sententiam propono, iudicandi potestatem ecclesiæ Christi, quæ ductu spiritus regitur, facturæ.

Doctor meus locos assignauit, damnatis infernum, saluatis cœlum, sed quid proprie infernus sit uidentum est.

DE INFERNNO.

b

Incon-

Infernum s^t
Statib⁸ d²
math. 5.

1. Petri. 1.

Yoh. 3.

Hiob. 15.

Eccl. 20.

ecclesiastes. 12.

Inq

IN confessio est, infernum aliquando significare statum post hanc uitam, tum bonorum, tum malorum. Status uero damnatorum proprie Gehenna dicitur, Matth. 5. Item fossam ac sepulchrum, & est fundum uniuscuiusque rei. Porro omnis homo aut fidelis est, aut infidelis, constans ex corpore et aia. Fidelis adhuc in uita saluatur, & est haeres omnium bonorum spiritus: nostra enim conuersatio in caelis est. Item, si filij & haeres. Cum moritur, salus ac uita ei reuelatur. Salus siquidem animae, est finis fidei nostrae, 1. Petri 1. Infidelis in uita damnatur, qui enim non credit, iam damnatus est Io. 3. Antequam dies eius impleantur, peribit, Hiob 15. Cum moritur non tunc damnatur, sed tunc damnatio eius reuelatur. Moritur ergo iustus, pius, fidelis, corpus eius descendit in infernum, in suum sepulchrum, ad fundum, id est, in terram, unde sumptum est, quae est mater omnium, Ecclesiastici 20. Anima descendit in suum infernum, fundum, ac sepulchrum Ecclesiastes 12. donec redeat puluis in terram unde erat, & spiritus redeat ad Deum qui fecit eum, ibidem ibit homo in domum aeternitatis suae. Infernus ergo corporis, terra: Infernus animarum beatorum, id est, status, caelum. Christus, requies, beatitudo. Damnatorum, gehenna, tristitia, moeror, conscientia irrequieta, desperatio, uermes, ignis, & quid non? Animarum status utrarumque aeternus est, corporum non item, sunt enim suo tempore animabus uimenda.

Vel ex his liquet ubi sint corpora & animae sanctorum, corpora & animae damnatorum. Homo qui uiuis discedit uel in fide, uel in infidelitate: si in fide, corpus descendit in suum infernum, in terram, Anima in suum infernum in suum statum immortalem ac sine carentem: Si in infidelitate corpus descendit in infernum, ut diuitis, Lucae 16. in terram in die iudicij animae uniuersum, Anima in suum infernum, in statum immortalem, in gehennam. Possent uti testimonijs si in re tam clara

clarā ut uel cæco perspicua sit, opus esset, & sic sentire de statu animarum post hanc uitam, salutarum et damnatarum, non uideo quid habeat incommodi. Prorsus fidei analogā est hæc prophetia. Philastrius Episcopus Brixienſis, cuius & Augustinus meminit, ad Quoduult Deū, hæresim docere fatetur eos, qui dicunt ad infernum iuxta scholasticorum sensum descendisse Christū &c. Sed iam quatenus dormire dicantur uidendum.

ANIMAE SANCTORVM QVATENVS DICANTVR DORMIRE.

Iam in abruptum quæſtionis ueni, hæret in uado, ut Ambrosianis uerbis utar, non desunt qui ut somnii, ita & dormiendi uocabulum ad corpus tantum referant. Ego ut pollicitus sum, rem ut intelligo aperiam, & dormiendi uerbum ad utramq; partem hominis refero, & similitudinariè loqui scripturam. Non dubito, quin quemadmodum dormiens ignorat eos qui uiuunt, resq; eorum, sic & sancti dormiunt nobis, ignorantes nos, nostraq; iuxta ac dormiens corpore, ignorat suos. Cæterum & ratione resurrectionis dicuntur dormire, cum expergescet ac resurgent, tum boni tum mali. Hiob 14. Cum dormierit, non resurget homo, donec alteratur cælum non euigilabit, & non cõsurget de somno suo. Et Danielis 12. Multi qui dormiunt in terræ puluere euigilabunt, alij in uitam æternam, alij in opprobrium, ut uideant semper. Hiob 14. Siue nobiles fuerint filij eius, siue ignobiles nescit illud. Astruit plane eorum erga nos ignorantiam. Et est sensus: Nec relinquitur ei ulla suorū cura aut sollicitudo post mortem, siue enim splendide se gerant filij sui, siue contemptibiliter, nec sentit, nec meminit, nec conqueritur. Et Hiob 21. Quid ad eum attinet de domo sua post se?

Hiob. 12.

Daniel. 12.

Hiob. 21.

b 2

Ecclesia-

Ecclesiastes 9

Hieronymus 9

Esaie. 63

math. 22.

Ecclesiastici 38

promiss.

Jois 5.

Ecclesiastes 9. Viui sciunt se morituros, mortui nihil nouerunt amplius. Vbi Hieronymus. Non est enim aliqua in morte sapientia, nullus post dissolutionem uitæ huius sensus. Non uideo quomodo possit eludi hic locus tam apertus: Mortui. n. nesciunt quicquid, iam enim anima separata a corpore, de rebus huius mundi nihil nouit, translata in seculum animarum, ad contemplationem regum diuinarum. Ibidem rex sapientiss, dicit: Nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. Esa. 63. Abraham nesciuit nos, Iacob ignorauit nos. Sancti mortui uiuunt quidem Deo qui non est Deus mortuorum, sed uiuorum, Matthæi 22. sed nobis mortui sunt, ignorant nos, ut ne micam quidem fiducia cordis nostri in eos collocemus; Nam quem admodum dormiens uiuos adiuuare nequit, ita mortui sancti nos adiuuare nequeunt. Ecclesiastici 38. Memento nouissimorum & noli obliuisci, quia non est conuersio, & huic nihil proderis. Non profunt nobis mortui sancti, nec nos prodesse possumus mortuis, sed ut Prouerb. dicitur: Comedunt fructus uitæ suæ &c. Nec tamen negamus sanctos uere uita spirituali. Deus est Deus uiuorum, Deus est Deus Abraham & omnium fidelium, ergo Abraham & omnes fideles in Christo mortui, uiuunt, sed quas in illa uita habeant actiones, quod sciam non prodit scriptura. Nobis salua fide sufficit de eis scire, quod sint in sinu Abraham, quo & Lazarus deportatus est, qui est societas Abraham & omnium sanctorum, seu ut Gregorius exponit, secreta requies patrum. Sunt in uita. Ioannis 5. Transiuit de morte ad uitam. Recitat Sunt in Deo, Ecclesiastes 12. spiritus redibit ad Deum, quod scribitur In paradiso, hodie mecum eris in paradiso, dicit Christus ad latronem. In pace, Sapient. 3. Ipsi autem sunt in pace. cet uitam In requie, Hebræ. 4. Inrorierunt in requiem. Psalm. 114. beatorum. Conuertere anima mea in requiem tuam &c. In refrigerio. Sapient.

Sapient. 4. In gaudio, Ecclesiastic. 8. Omnes enim mori-
mur, et ad gaudium uenire uolumus. In benedictione. Idē
capit. 1. In die defunctionis suæ benedicitur. In securitate,
Hiob 11. defossus securus dormiet, requiescis, & non erit
qui te exterreat. Prouerb. 1. Absq; terrore requiescet &c.
In Christo & cum Christo, Cupio dissolui & esse cum Chri-
sto, dicit Paulus Philip. 1. In salute, Reportantes finem fi-
dei uestre, salutem animarum uestrarum, 1. Petri 1. In conso-
latione, Lucæ 16. Hic cōsolatur, tu cruciaris. In manu Dei
Sapient. 3. & Christus in manus patris commendat spiri-
tum suum. In ciuitate spiritali, Hierusalem, Hebræ. 11.
Parauerat illis ciuitatē. In societate Christi & Dei, 1. Io. 1.
Societatem habemus cum patre & filio eius Iesu Christo.
Item ut societatem habeant nobiscum. Sed quid opus mul-
tis? Quid potuit dici clarius de eorum statu, q̄ hæc testimo-
nia sunt? Dormiant ergo, id est, ignorent nos, uiuant uero
suo uiuendi modo, uiuant Deo, Et nobis curæ sit, ut & nos
uiuamus Deo, Rom. 14. & Gal. 2. ut nos quoq; uera fide
pietate, ac charitate præditi, in eorum societate ueniamus,
Hebræorum 12.

¶ Vel ex his colligere possumus epulonis apud Lucam
negotium, si historia est, cum ageret animam, illa uerba ad
Abrahamum de Lazaro emissa esse, signa desperatæ ac de-
sponsæ conscientie, aut a Christo, similitudinarie, ac para-
bolice, ut aperte fatetur Cyrillus, esse producta. Hæc enim
res unica non uideo quomodo possit testimonijs superioribus
opponi. Et cum scriptura interpretetur scripturam,
perfecto superiores loci debent hunc unicum interpretari.

Agitata est hæc caussa uel ab ipso Graciano Ca. 13. & 2. ubi glossator sic dicit: Gracianus mouet hanc quæstionem
incidentem: Vtrum mortui sciunt quæ in mundo geruntur
a uiuis? Et respondet q̄ non. Vide & Philonem in ui-

b 3 ta Del-

Sapient. 2.

Hiob. 11.

Philip. 1.

1. Petri. 1.

Incy. 16.

Hebre. 11.

Rom. 14.

Galat. 2.

Gracianus

Gregorimb

ta Deboræ libro Biblicarū antiquitatū, de hac cōtrouersia sic loquentem; Respondit Deborā, & dixit ad p opulum: Adhuc uiuens homo potest orare pro se, & pro filijs suis, post finem autem nō poterit iterum orare, nec memor esse alicuius. Propterea nolite sperare in patres uestros, non enim proderunt, nisi similes inueniamini eis &c. Gregori- Neocesariensis Episcopus in Eccl. cap. 9, Et ut semel dicā, nihil ex rebus nostris commune futurū eis, qui hinc migra- rint. Idem. Fruere ergo præsentibus, neq; ab inferno tibi timendum, in quem omnes proficisci dicimur. Expers em̄ est sapientiæ sensusq; Illud autem Gregorij; Quid est quod nesciant, qui uidentem omnia uident? Et de speculis facile eludi potest, cū sit sine ullius scripturæ autoritate assertū.

Locum uero, qui corporalis esse non potest, digito ostē dere non possumus. Hic autem nihil facio, sannas fratris & dicteria, qui ita ludit: Animæ inquit, si dormiunt, cur nō etiam stertunt? & ubi? in cauernis aut domibus? Sic enim Philosophus ille putat capulum rei prahendisse, scriptu- ras calumniando. Non mea sunt uerba, sed spiritus sancti. Expostulet cum eo, Stephanus obdormiuit in domino. De dormientibus scribit Paulus Thessa. Ex quibus multi dor- mierunt. 1. Corint. 15.

Paul.

Chrysostram

¶ Augustinus in Enchiridio. Tempus quod inter homi- nis mortem, & ultimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæque digna est uel requie, uel erumua, pro eo quod sortita est in carne, dum uiueret, 13. q. 2. In abditis receptaculis, glossator. i. abditis locis nobis occultis, Lege & Chrysoft. Homelia 29, super Matthæum, si placet.

¶ Hic tres quæstiones utcunq; soluimus. Infernus quid sit, Sanctorum animæ & corpora ubi sint, & utrum sciant nos, Sancti uiuunt Deo, & uere sentiunt, gustant, ac experi- untur

untur Deum. Quare uita eorum non in loci qualitate, sed
in Dei experientia consistit, ubicunq; sint. Sufficit nobis
scire eos esse in Deo secundum scripturas, Deus est gaudi- *Deut. 31*
um, pax, uita, salus, consolatio, bonitas, refrigerium, requies,
foelicitas, summum bonum. Iam qui in Deo sunt, sunt in
pace, uita, requie &c. Qui in Deo non sunt, ut damnatorum
anima, sunt in malis, his bonis contrarijs. Cæcus quoque in
loco sit, non experitur lumen. Diabolus semper est in suo in
ferno, quia non experitur Deum, etiam si circuat nos &c.
Et utrum sciant nos. Hæc est ratio cur uelim hanc quæsti-
onem maxime illustrari a doctis, ut homines assuescerent
non fidere Sanctis, cum scirent sanctos mortuos ignorare
nos. Nam iuxta Apostolum Ro. 1. colunt ac seruiunt crea- *Roma. 1.*
tura potius, quæ creatori, Monachi Stentorea uoce declamant
Stephanum primum regem Vngarorum, regnum Mariæ
uirgini commendasse. Quare ipsam patronam regni uel
titulus numismatis præ se fert. Et si ita est, quid fidei natu-
ra & indoles sit, regem ignorasse dico, quia fides solum De-
um inuocat, & in solum Christum figit oculos, in salutatis
Sanctis & beata uirgine, de quorum honore dicam infe-
rius. Concludam ergo Sanctos ita dormire, ut nos igno-
rent, nec ulla cura nostri tangantur. Exempla sunt (modo
si uera est historia) septem dormientes, qui intra tot annoꝝ
currícula, nihil externarum rerum sciuerunt. Nobis cura
sit pro uiuis non pro mortuis, quando etiam scriptura pro-
hibet a scrutinio eorum Deuter. 18. Esaia 8. Sitq; summa *Deut. 18.*
summarum, mortuos sanctos nihil scire de nobis, nobisq; *Esaia. 8.*
prorsus dormire. In quibus si fidimus, quos si inuocamus,
perinde adiuuant, ac si dormiens adiuuare possit. Scriptum
est: Tantummodo in me auxilium tuum, Osee 13. Adiuto- *Osee. 13.*
rium meum a domino, qui fecit cælum & terram. Quare
beata uirgo cum resurrexerit, cum aperientur occulta tene-
brarum

brarum, & patefient consilia cordium, & cæteri sancti, sub quorum nomine isti sese saginant, de tot delubris, habitibus, ceremonijs, nenijs, ac nundinationibus, a sola ratione, sine ullo uerbo Dei confictis, mirabuntur.

Cæterum si hulus scholasticæ doctrinæ tetigi, nō mihi, sed fratri ferant acceptum, scripturis res agenda erat, non conuicijs, non sycophantijs, non reuelationibus. Sed hic uide charissime lector, quo candore frater mecum egerit, cū sanctorum dormitionem, & ignorationem de nobis ex scripturis ueteris testamenti probassem, gloriatur hac unica glossa, hunc nodum soluisse. Manifestum est inquit, aucthores illos ante aduentum Christi fuisse, cum nondum cœli aperti fuerant, nondum ingressus superni paradisi, sed omnes ad inferna descendebāt. Frater prorsus ignorat fidei ac salutis rationem, quæ sit uis & potentia regni, sacerdotijq; Christi, nescit sanctos ueteris testamenti eadem fide, merito mortis Christi saluos factos, atq; sanctos noui testamenti. Sed ne hoc cuipiam uideatur absurdum, scripturis probandum est.

SANCTI VETERIS TESTAMEN-
TI AEQVE SALVATI, VT SANCTI
in nouo testamento.

Quemadmodum fides, quæ est fiducia misericordiæ Dei, eadem est, & fuit semper, ita fructus & finis fidei idem est & fuit semper. Reportantes inquit Petrus finem fidei uestræ, salutem animarum uestrarum. Si una fides, ut Paulus Ephe. 4. dixit, finis quoq; fidei unus est, nempe salus, ac uita animarum omnium credentium. Io. 5. Qui credit in me &c. in iudicium non uenit, sed transiit de morte ad uitam. Si in infernū, quo sensu frater accipit, descendis-
sent

fides est

Eph. 4.

Jo. 5.

sent, haud dubie in iudicium descendissent, nec transissent
de morte ad uitā. Vt Christus adhuc in carne existens dicit.
Et Petrus omnium manifestiss. Acto. 15. nihil discreuit inē
nos & illos fide purificans corda illorum. Et continenter se
quitur: Sed per gratiam Domini nostri credimus saluari,
quemadmodum & illi.

Superius si percepimus, quid Deus sit, nempe, requies,
pax, beatitudo, foelicitas, summū bonum: mortui sancti,
ubi fuerint, sintq; uidere licet, quia in Deo, in requie, in bea
titudine. Sicuti enim illi, qui increduli fuerunt semper peri
erunt, non habita temporis ratione, sic fideles semper salua
ti sunt: Vt finis incredulitatis mors aeterna, ita finis fidei,
uita aeterna. Qui credit in me, non peribit, sed habet uitam
aeternā. Atqui sancti patres ueteris testamenti, crediderūt in
Christum, qui est heri et hodie, et in seculū seculi, Hebræ. 13.
Et qui occisus est ab origine mundi, Apoca. 12. Ergo saluati
sunt. Iacob, salua facta est anima mea. Ecclesiastici 1. In
die defunctionis suæ benedicitur. 8. Ad gaudium uenire
uolumus. 11. Facile est Deo in die obitus, reddere unicuiq;
secundum uias suas. Prouerb. 1. Comedunt fructum uia
suarum. Hebræ. 2. Multos filios in gloriam adduxerat. Et
4. Introierunt in requiem, non terræ Canaan, sed immorta
litas, uel ut Salomon Eccltes 12. In domum aeternitatis,
non profecto in limbum, qui non est aeterna domus. Hebr.
11. Parauerat illis ciuitatem, de qua in Apocalypsi. Vidi ci
uitatem nouam descendantem de coelo a Deo paratam.
Et Christus latroni: hodie mecum eris in paradiso, non in
limbo emen tito. Noe iusticiæ quæ per fidem est, hæres est
institutus, Hebræ. 11.

Patres ueteris testamenti aequè crediderunt in Christum,
atq; nos. Christus quanquā semel est mortuus, sed eius mor
tis, efficacia, uirtus, fructus, effectus, aequè profuit illis atq;
nobis

Acto. 15.

Quid est

Hebræ. 13.

Apoca. 12.

Prouerb. 1.

Hebræ. 2.

c

2. Cor. 1.

Hebre. 10.

Threnon. 2.
Abacuc. 3.

Em. 27.

Esaie. 25.

Acto. 26.

nobis, illi credebāt in uenturum, nos credimus in exhibitū. Quando uero Christus natus est, passus est, mortuus est, illi non tunc saluati sunt, sed Christus tunc impleuit promissionem patribus factam; Nam in eo omnes promissiones Dei sunt etiā & Amen. 2. Corint. 1. Et 1. Cor. 15. Dico autē Iesum Christum ministrum fuisse circūcisionis, ad cōfirmandas promissiones patrum etc. Ut effectus Solis ante mortem Christi, si licebit uti exemplis, et post mortē idem extitit. Sic Christi mors eiusdem uirtutis ac potentiae extitit semp, cuius regnum ac sacerdotium aeternū est, efficax ac potens. Sol in hemisphærio nostro existens, aequè illuminat ad orientem, sicut ad occidentem. Mors Christi semel peracta, aequè saluauit illos, ut nos. Vnica enim oblatione consumauit sanctos in perpetuum. Hebræ. 10. Huc & extentæ in cruce manus quodamtenus alludere uidentur.

Hic est enim uerus ille Messias, Christus Iesus, Adamo primum, dehinc Abrahamo, Dauidi & omnib⁹ sanctis promissus, ab omnibus prophetis depictus, dicit enim ille: Quē scripsit Moses & pphetæ, inuenimus Messiam a Nazareth. In hunc ex corde & toto corde crediderunt patres. Threnon. 4. Spiritus oris nostri, Christus dominus captus est in peccatis nostris &c. Abakuck 3. Ego autē in domino gaudebo, & exultabo in Deo Iesu meo.

De Dauide ex Ecclci 47. Christus purgauit peccata ipsius. Esa. 45. Israel saluatus est in Domino salute aeterna. Puer natus est nobis, & filius datus est nobis. Fidei oculus sine ulla temporis intercapedine, unum habet scopum, Christum qui est uerbum Dei, Acto. 26. ut accipiant, inquit ipse Paulo, remissionem peccatorum, & sortem inter sanctos per fidem, quæ est in me.

Sed in hac salebra hæret. Qui potuisset fieri, inquit, ut Christo nondum nato, nondum mortuo, fuissent salui? si eorum

eorum salutis causa mors Christi fuit. Causa nondum exi-
stente, effectus extitit? Et sane uerissimi utuntur ratione,
si philosophiam spectes & rerum ordinem. Sed nobis uerbum
Dei lucerna est pedum nostrorum, quod nos audire tenemur.
Et hoc uno paradi-gmate propter meos fratres reddam illu-
strius. Est homo ingenti aere alieno, ut uel animam debeat,
pressus, nec est ullo modo soluendo, datur in manibus credi-
torum, ducitur ad mortem, interim adest quispiam magnae
authoritatis, & spectatae fidei homo, misertus illius, totum
debitum in se accipit, & quicquid debitori creditoribus
soluendum erat, de suo se soluturum, uera & immutabili pro-
missione, iuramentoque interueniente spondet, sicque per illo fi-
dem obstringit. Interrogo iam, Debitor est ne liber, a debi-
to, iure, obligatione creditorum? Profecto fateri cogeris, de-
bitorem ab obligatione creditorum esse liberum, nec magna
tenetur sollicitudine quando sponsor numeret creditoribus.
Adam protoplastes, erat hic debitor, & tota in eo posteri-
tas: creditores, lex, peccata, diabolus, mors, infernus, quibus
cum soluendo non esset, damnassent eum, & nos in eo, nisi
Deus ex sua ineffabili misericordia illius & nostri fuisset mi-
sertus, qui totum hoc debitum in se transtulit, satisfactio-
nem alienam, id est, semen mulieris, Christum Iesum, filium
suum promisit Adamo & omnibus nobis, huic promissio-
ni credentes Adam & omnes sancti, seruati sunt, liberati ab
omni iure legis & peccati, non ualde solliciti, quando uel quo
tempore ueniret Christus, cum sola fide in Dei promissio-
nem fuerint liberati, quanquam & in carne magno desiderio
eum uidere uoluerunt, ut de Simeone: Vtinam me hic in-
ueniret illa natiuitas. Et Matth. 13. Multi reges & prophete
uoluerunt uidere ea quae uos uidetis &c. Sed nec illis pro-
fuit quicquam, Christum uidisse in carne, si fidei expertes fuisset,
ut impij qui eum occiderunt, sed eum fide uiderunt,

Verbum Dei lucerna

math. 13.

qua & seruati sunt, Io. 8. Abraham uidit diem meum & ga-
uifus est, quare fides illorum & nostra, non tempus aduen-
tus ac mortis Christi, sed promissionem quæ est obiectū fidei
respicit. Quocūq; ergo tempore, promissioni crediderunt,
pollicitationem spiritus acceperunt ex fide.

Iam liquet quam apposite scriptura recordetur de salute
patrum, quanq; falsa fuerint quæ nobis quidam de limbo
concionati sunt, quem limbum, qualem finxerunt fuisse, ha-
bes in eo cantico, quod Cum rex gloriæ, uocant, tenebras,
uincula, carceres, uoces flebiles, lamenta &c. Ex scripturis
uero didicimus, pacem, requiem, gaudiū, refrigerium &c.
illi cantico ex diametro pugnantia, hanc eandem scientiā
dictis doctorum multis probare possim, sed breuitati studēs
pauca addam.

Beda Acto. 4. Si in nullo alio sed in Christo tātum, mun-
di salus est, ergo & patres ueteris testamenti eiusdem redem-
ptoris, incarnatione et passione saluati sunt, qua nos saluari
credimus, & speramus. Etsi enim sacramēta pro tempore ra-
tione discrepent, fides tamen una eademq; concordat.

Augustinus ad Dardanū cap. 17. Antiquis inquit iustis,
aliquid occultum erat, cū tamē & illi eadem fide salui fierēt,
quæ fuerat suo tēpore reuelanda. Non enim audem⁹ fideles
nostri temporis, præferre amicis Dei &c. Et post. Sicut autē
illi, quando idem sacramētū occultū erat, credebāt Christi
incarnationem futuram, sic & nos credimus factam et a
nobis autem & ab illis futurus expectatur ad iudiciū eius
aduentus.

Idem 45. tractatu in Ioannē: Ante aduentum domini
nostri Iesu Christi quo humilis uenit in carne, præcesserunt
iusti, sic in eum credētes uenturum, quomodo nos credimus
in eum, qui uenit, tempora uariata sunt, non fides. Eadem fi-
des utrosq; coniungit, & eos qui uenturum esse, & eos qui
eum

eum uenisse crediderunt, diuersis quidem temporibus, sed utrosque per unum fidei ostium, hoc est, per Christum uideamus ingressos & cætera multa.

Idem ad Marcellinum. Quos æquauit fides, non reddunt inferiores sacramenta.

Hieronymus 32. q. 4. Quis ignorat sub alta dispensatione Dei, omnes retro sanctos, fuisse eiusdem meriti, ut nunc sunt Christiani.

Lyranus super 8. caput ad Rom. Considerandum quia secundum nullum tempus, nullus saluatur, nisi per Christum. Ista autem salus dupliciter potest hominibus applicari, uno modo per fidem. Et sic per Christum saluabant patres ueteris testamenti, id est, per fidem Christi uenturi, quanquam Lyranus super illa uerba Hezechiæ apud Esaiam: Vadam ad portas inferi &c. meminit limbi, in quo fuerunt patres, sed sine poena sensibili, ut ipsemet super 3. ca. ad Rom. exponit.

Idem in additione primi cap. ad Rom. Nam sicut antiqui iustificati fuerunt ex fide, qua crediderunt Deo promittenti salutem futuram per Christum, sic moderni iustificantur in fide, qua credunt Deum impleuisse per Christum promissionem prædictam, quod probat per Abakuk.

Idem cap. 10. eiusdem Epistolæ. Vnde patres ueteris testamenti non erant iustificati ex operibus legis, sed ex fide Christi, quia Acto. 15. dicit: Per fidem Ihesu Christi credimus saluari, sicut & illi. Athanasius in Epistolam ad Galat. Paret igitur non solum ante traditam legem, fidem ipsam benedicendi, & iustificandi uim habuisse, sed post conditam magis ac magis eandem seruasse.

Augustinus lib. 3. Hypognost. Omnes sancti Dei, qui ante aduentum fuere incarnationis domini nostri Iesu Christi, fide non alia, nisi quæ nunc est, salui facti sunt. Idem ibidem. Nam eandem ut dixi esse fidem, quæ salutem contulit in cognoscendo Deum, & illis, & nobis.

Haymo super primam Dominicam Aduentus. Sicut nos per fidem Dominicæ incarnationis, passionis, resurrectionis & ascensionis in coelum, saluamur, quia omnia credimus præterita. Sic per eandem fidem Iudæi saluati sunt, quia ante incarnationem filij Dei permanserunt in fide, credentes omnia futura, quæ nos credimus præterita. Sicut nos credimus dominum Iesum iam uenisse in mundum, & natum, & passum, ita illi crediderunt et nasciturum & passurum.

Hæc satis sit ostendisse patres eadem fide saluatos, iuxta ac noui testamenti sanctos, ne in re tam manifesta plus iusto curiosus esse uidear, Bonis uiris, & quibus ueritas cordi est satisfecisse uideor.

Sed quia in nuncupatoria epistola, frater, suam illam ueritatem multo ante retro actis seculis doctrina patrum primipilarium (ut ipsius uerbis utar) traditam, & diuinis reuelationibus cognitam esse dicit, quales hæc & aliæ reuelationes fuerunt (quia sathan transfiguratur in angelum lucis) operæ precium est uidere, multis em per falsas reuelationes impositum est.

Positio.

A CONDITO MUNDO NULLA

Contrarium uidetur

Matth. 17. Marc. 9. Luc. 9

ubi Moyses & Elias apparuit gloriati, item Matth. 27. a spiritibus

in malis. Sancti

in corpora uerba

quædam ac apparent

omnes. Vide 7.

6. 4.

UNQVAM APPARUIT ANIMA,

nec sanctus quispiam.

Matth. 17. ubi Moyses

Thomas Aquinas uidit Paulum apostolum, postq̄ cōmentarijs in ipsius epistolas extremam manum posuisset, dicentem: Ante has commentaciones a nemine ipsius scripta fuisse intellecta. Reuelationes quæcunq̄ fuerint, siue Brigidanæ, siue Gregorianæ, ueræ quidem esse potuerunt, ut Pitonissæ, Samuelis apparitio, sed nō illi, qui crediti sunt, sed dæmon in eorum specie, quorum et nomina præ se tulit, apparuit. Sic enim Augustinus Vigilantium scribit de

de falso Samuele, id ē, daemōnio in specie Samuelis. De quo
Samuele frat̄ tam libere pronūciat. Putat oraculū esse quē
quid dicit, uult cornicum configere oculos, quasi ignoremus
somnia illud Machabæi de Ieremia, nō nisi ab ipso Sathano
esse confictum, qui liber nullius est authoritatis aut æstima-
tionis. Vide Hieronymū ad Chromacium. Ad quod som-
nium dico illud Eccl̄ci 34. Multos errare fecerunt somnia,
& exciderunt sperantes in illis. Sed hic homo somnia cordis
sui loquitur, non de ore domini ut uerus Ieremias dicit.

Eandem Samuelis apparitionem Augustinus ad Dulci-
cium quæstione 6. uocat sathanæ præstigium.

Si uero fuisset uerus Samuel, denuo fuisset mortuus. Cæ-
terum & impij suscitauerunt mortuos, Matth. 7. ut doce-
remur huiusmodi dona communia esse pijs & impijs. Quod
autem anima sine corpore non apparuerit unq̄, nec fidelis
nec infidelis, audi.

Non est qui agnitus sit reuersus ab inferis, Sapientia 1.

Non est reuersio finis nostri, quia consignata est, & nemo
reuertitur, Ibidem.

Cum exierit spiritus, non reuertetur, nec reuocabit ani-
mam quæ recepta est, cap. 16.

Memento nouissimorum & noli obliuisci, quia non est
conuersio, Ecclesiastici 38.

Sicut consumitur nubes & pertransit, sic qui descendit ad
inferos, nō ascendet, nec reuertetur ultra in domum suam,
neq; cognoscer eum amplius locus eius, Hiob 7.

Exibit spiritus eius & reuertetur in terram suam, in illa
die peribunt omnes cogitationes eorum, Psal. 145.

Spiritus uadens & non rediens, Psal. 77. Omnes ergo
reuelationes, apparitiones, siue sanctus quispiam uisus sit,
Nicolaus, Paulus, Beata uirgo, Daemōn in specie eorum ap-
paruit, qui se transfiguratur in angelum lucis, Chrysostrōmus

Epistola

Machabæorum liber

Eccl̄ci. 34.

Matth. 7.

Hiob. 7.

Ps. 145.

Homelia 29. super Matthæum. Quia ipsos dæmoniacos clamare nonnunquam audiuiti, anima talis ego sum. Verum hæc oratio a fraude & deceptione diabolica est, non enim anima defuncti est, quæ ista dicit, sed dæmon qui hæc ut audientes decipiat fingit. Idem.

Nec enim potest anima e corpore separata in his regionibus errare. Idem.

Non igitur potest anima, cum a corpore abscesserit, apud nos hic errare. Idem.

Multis e locis scripturæ comprobari potest, non errare hic post mortem, iustorum hominum animas. Idem.

Quod uero nec peccatorum animæ, hic commorari possint Diuitem audias.

Et Lyranus in tractatu de perfidia Iudæorum. Secundum aliam inquit opinionem, non fuit uerus Samuel qui apparuit &c.

Iam frater & tuas reuelationes effer. Et Paulus commendat Aquinatis commentarios, quæ non dubium est sathanam fuisse, ut Thomæ commenta, quæ longe absuit a germano sensu Pauli obtruderet incautis. Vel hoc unum argumentum esse poterat, huiusmodi reuelationes imposturas fuisse Dæmonum, quod nunquam de uero cultu Dei, timore, fiducia, religione, de non inuocandis sanctis, quicquam meminerint, sed semper idololatriam, excelsam, indulgentias, nundinationes missarum, impia hominum merita expetiuerunt.

Duplex est uerbum Dei, primum preceptum, ne a mortuis quæreretur ueritas, alterum tentatio. Immisit ergo Deus, teste Paulo operationem erroris, ut mendacio crederent, qui uero Dei uerbo & precepto credere noluerunt. Dices: Apud sanctorum sepulchra an non miracula fuerunt? diuorumque patrocina claruerunt? quasi non etiam apud ethnicos Epidaurij celeberrimo Esculapij templo adempti sint languores corporum? & quid interest, in templo Esculapij
uel

uel in templo Annae, Iacobi, Mariae Laurentanae, sanus sis.
Nomina mutata, res eadem, quanq̄ hac miracula, menda-
cia Monachorum & sacrificulorum maiore ex parte fuisse,
facile crediderim. Lege Lactantium libro 2. de origine er-
roris cap. 8. si cupis miracula audire, Permittit hoc Deus
aliquando, ut propter abominatissimum impietatis crimen
sanentur corpora, ut tandem pereant corpore & anima.
S³ Solus Deus est inuocandus in omni tribulatione, non san-
ctorum aliquis. Ipse enim praecipit: Inuoca me, & subditur
promissio, ego exaudia. De sanctorum inuocatione nec pra-
ceptum extat, nec promissio. Pulchre Chrysostronus Lucae
16. & citatur in Catena. Si autem sciret hoc Deus, q̄ mor-
tui resurgentes prodesse uiuentibus, non hoc omisisset &c.
Et hic receptui canendum, uidendumq̄ quo modo Frater
probet sanctos in regno caelorum esse, postea & meam sen-
tentiam subiungam.

Regnum caelorum (dicit Frater) quamuis multifariam in
sacris literis accipi cernimus, uerum de illo nunc intelli-
mus, quod caelum Empireum dicitur, ubi Deus est & sedes
eius &c. huc assumptus est Christus, ad dexteram Dei patris.
Hic est ille mons Dei, mons pinguis, ubi saturabuntur esurien-
tes & sitiētes iusticiam, in quo monte Moyse ostensum est omne
bonum, hic etiam requiescunt iam nunc animae omniū, qui
ingrediuntur sine macula, ubi uident Deum facie ad faciem
sicuti est, ac cognoscunt eum sicuti & cognita sunt. Vbiq̄
fuerit cadauer, illuc congregabuntur & aquilae. Christus te-
teste lector aquilas uocat, qui sperantes in domino mutabunt
fortitudinem, & assument pennas sicut aquilae, currunt ubi
corpus Christi fuerit, in caelo quidem ante omnium resur-
rectionem, & in terra in secundo eius aduentu ad homi-
num resurrectionem, ut postea semper sint cum domino.
Quod si uerba hac ad tempus ipsius aduentus restringere

d uolueris

Lactantius

Chrysostronus

caelum empireum

uolueris, fateberis & gratis quidem, uerbum domini generaliter non esse uerum.

apocal. 7.

apocal. 12.

2 Cor. 5.

Sed forsitan hic sanctorum aduersarius, contra quem nobis est sermo, progenies non aquilæ, sed uiperarū, lucem reuerberatis oculis, in tam breui sententia uidere nō potest. Audiatur & Ioannem dicentē, Apoc. 7. Post hæc uidi turbam magnam, quā dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus & populis &c. Nota singula uerba, & absq; nostris declarationibus intelliges qualis hæc turba fuerit: fuit, inquit Ioannes hæc turba in conspectu agni &c. singuli in hac turba fuerunt amicti stolis albis. Et Apoc. 14. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati &c.

Scito hunc temerarium, qui cum nondum in cœlo fuerit, nec in terra aquilinos oculos habuerit, denegat eos esse in gloria, quos aquila emptos de terra ex hominibus sine macula iam ante thronum Dei esse, & sequi agnum quocunq; ierit, proclamat. 2. Cor. 5. Scimus quidem si terrestris domus nostra dissoluatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, sed æternam in cœlis, sequitur audientes igitur semper &c. magis peregrinari a corpore & præsentem esse Deo.

Vides hic manifeste Paulum innuere, quod q̄primum hæc nostra carnea domus dissoluitur, statim æternam habemus in cœlis &c. Paulus uult dissolui animam a corpore, ut statim sit in uisione domini.

Cernis igitur lector ex tot firmissimis sacrae scripturae testimonijs, animas in Christo dormientium esse in conspectu Christi & Dei, non solum ut noster aduersarius ille asserit, qui largitur nobis dormientes esse cum Christo, uel, ne suam Theologiam mirabilem ac indoctam doctrinam transcendere uideat, magis sub Christo esse, simulata subtilitate tremebundus, ne ex tam multis ineptis dictis, quid indoctū emiserit

emiserit, admittit. Sunt igitur ubi corpus Christi est, sunt ante thronum Dei, in conspectu agni, quantum ad animam, non solum generali acceptione termini, sed in caelo ubi Christus est, quo pergunt animae beatae, statim post dissolutionem domus terrestriſ expectantes uindictam malorum & superinduicionem corporum ipsorum, in iudicio, interim ingredientes ad humanitatem, & ubique pascua inuenientes, Ioan. 10. Vides praeterea eas esse in gloria, & uita beata. 1014. 10.
Haec est enim uita aeterna, ut cognoscant te &c.

Haecenus frater, cuius non omnia uerba reddidi, ne misera charta periret, sensum tamen ipsius adscripsi.

Testatus sum haec a me non fuisse scripta, sed non nihil hic quoque respondendum est.

Ceterum Pontifices & episcopi male consulunt suis rebus, & gregi, qui ecclesias hisce hominibus, qui tam illotis manibus tractant sacra, regendas committunt, expertibus synce-rioris Theologiae, & nisi conuictis ageret, totam causam amississe uidebatur. Verum oratio uirum ostendit, sed ne omnino piscis sit multa extra nostram controuersiam comminiscitur, sed dum Carybdim uitare uult, turpiter in Scyllam impingit, probat animas statim post temporis dissolutionem migrare in caelum. Improbans interim suum dogma de purgatorio, de quo postea, sententiae ex Apocalypsi quanti aesti-mentur, & si huc quadrant, aliorum nunc esto iudicium, Qua praeterea ratione dicantur sancti esse in caelo, in Christo, cum Christo, in pace, in gloria (Hebrae. 2. In gloriam adduxerat multos filios &c.) audiuius. Sed ut ego hanc fratris portentosam Theologiam euertam (quandoquidem animas iam glorificatas & in Deo omnia scientes & uidentes docet, coporibus interim in puluere existentibus, excepta uirgine, Ioanne, de quibus fratri pia est disputatio, sed non soluenda quaestio) duas subijciam positiones. Hebrae. 2.

Altera.

d 2

Nullus

NULLVS SANCTORVM EST
CORPORE ET ANIMA GLORIFI-
catus.

Hebr. 11

Epistola ad Hebræos cap. 11. tres promissiones facit. Promissionem benedictionis animæ, hanc acceperunt omnes sancti omnium temporum, quippe qui fuerunt semper in tempore gratiæ, ut interim participio temporis ante legem, sub lege, sub gratia periclitentur. Et patres idem Euangelium, quod est annunciatio remissionis peccatorum, gratiæ, fauoris, ac misericordiæ Dei per Christum habuerunt atque nos: unum est enim Euangelium nostrum & illorum, eadem fide, ut uidimus, saluati sunt, atque nos, de his epistola, acceperunt promissionem.

Alia promissio terræ Canaan, de hac Abraham, Isaac, Iacob ne passum quidem pedis acceperunt, sed in suo semine duce Iosua, qui per fidem uicerunt regna, operati sunt iusticiam, adepti sunt repromissiones &c.

Tertiam, glorificationis scilicet corporis & animæ nullus eorum accepit, de quibus in fine epistolæ: Hi omnes testimonio fidei inuenti probati sunt, non accipientes repromissiones, Deo pro nobis melius prouidente ne sine nobis consumarentur, et proprie Apostolus loquitur de patribus ueteris testamenti.

Scopus autem disputationis nostræ est, utrum mortui sancti sciant nos, Frater ex Apocalypsi probauit illos nos scire & peruidere, quæ scientia ad totum hominem corpore & anima conglorificatum pertinet. Et cum nullus adhuc sanctorum corpore & anima uel surrexerit uel glorificatus sit, sequitur plane sanctos nos nescire, uiuunt Deo, uitam agunt spiritualement, sed nos ignorant, & hæc duo non sunt contraria, Deo uiuere, & nos ignorare sanctos, ut superius abunde iuxta ingenioli mei modulum probauit. Repu

Repudiandus est hic & illorum error, qui sanctos ex limbo cum Christo coelos ascendisse dicunt, uel ex uno Hiob, *Hiob. 19.* qui cap. 19. de se sic loquitur: Scio quod redemptor meus uiuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & iterum circundabor pelle mea, & uidebo Deum saluatorem meum, & hi ipsi oculi & non alius, reposita est hęc spes in sinu meo.

Si ceteri patres ascendissent, haud dubie & Hiob ascendisset. Et Petrus constanter asserit, post Christi ascensionem Dauidem non ascendisse in coelum, *Actorum 2.* corpore & *Acto. 2.* anima simul.

Chryso. cap. 11. Hebræ. Quid itaq; faciet Abel, qui ante tot annos uicit, & adhuc sine corona sedet? Quid Noe? quid ceteri illorum temporum? quia ecce expectauerunt et alios expectant, qui post se futuri sunt, uide quia nos in eo superamus eos, de nobis enim dixit: Melius aliquid prouidit Deus, ne aliquid a nobis plus habere uiderentur, si primi quam nos coronarentur, unum definiuit tempus omnium coronarum, & qui ante tantos uicit annos tecum accipiet coronam. *Idem.* *Chrysof*

Et non dixit, ne sine nobis coronentur, sed ne sine nobis consumantur, proinde etiam perfecti tunc parebunt, praeuenierunt nos in certaminibus, sed non praeueniunt in coronis, non enim illos læsit, sed nos honorauit, nam & ipsi fratres libenter nos expectant. *Idem.*

Simul & communiter coronantur, & non per partes.

Idem.

Vt cum fratribus coronentur, ut simul glorificentur, *Fulgentius libro 1. ad Monimum:* Donum perfectum tunc omnibus dabit, quando sanctis æterna glorificatio tribuet. *Fulgentius*

Augustinus libro 1. retract. cap. 14. Angeli sancti, quod *Angeli* sint in illa possessione beatitudinis, nulla quæstio est, sed de sanctis hominibus, iam defunctis, utrum ipsi saltem dicendi

d 3 sint

sint in illa possessione consistere, merito quaeritur, iam enim corpore quidē corruptibili, quo anima aggrauat exuti sunt, sed adhuc expectant etiam ipsi redemptionem corporis sui, & caro eorum requiescit in spe, nondum in futura incorruptione clarescit.

Item. Corpora sanctorum defunctorum requiescunt in spe expectantes corporis redemptionem, sed utrum ad contemplandam cordis oculis ueritatem, sicut dictum est, facie ad faciem, nihil ex hoc minus habeant, non hic locus disputando inquireritur.

Ex eodem Augustino didicimus animas in abditis receptaculis contineri, soli Deo notis, hæc receptacula dicas, cœlum, requiem, quietem, gloriam, uitam, pacem, refrigerium, Deum, sinū Abrahæ, manum Dei, domum non manufactā, benedictionē, paradisum, gaudium, ciuitatem, securitatem, beatitudinem, summum bonum, idem dixeris.

Proinde nos credimus carnis omnium resurrectionem futuram non factam. Paulus maledicit quibusdam, qui de resurrectione aliquorum male sentiebant. Angeli Galilæis de solo Christo loquuntur: quemadmodum uidistis eum, idem sic ueniet. Et symbolum, inde uenturus, non uenturi. Idque prudentissima Dei dispensatione factum, ut solus Christus esset noster mediator & adiutor contra quatuordecim auxiliatores hypocritarum & alia idola. Et ut stultam faceret sapientiam mundi huius, quæ prorsus diuis & Beatæ Virgini detulit quicquid Christi erat. Profecto adhuc & uiui & mortui egent ipso Christo, ut una nobiscum regnum suum tradat Deo, id est, omnem prædestinatorum numerum, ut tandem Deus sit omnia in omnibus.

De Enoch & Helia, cum nihil tradat scriptura, ubi eorum sint corpora, iudicio Dei relinquendum est, scimus tñ, quod caro & sanguis regnū Dei non possidebunt, & moriendum est

Enoch
Helia

est omnibus semel, tamen ad analogiam scripturæ superioris, & eorum quoque negocium trahendum, ne sine nobis sint consumati. Sic sentiendum & de sanctorum corporibus, quæ *Nota.*
post Christi resurrectionem exierunt e monumentis ad testimonium ueræ resurrectionis Christi, utut absurdum sit humanis auribus, illa corpora iterum in suos locos abiisse. Sic de Moyse & Helia in monte Tabor uisis ab apostolis, sentiendum, regula Apostoli semper seruanda: ne sine nobis consumarentur. Quod si adhuc mortui non essent Enoch & Helias, occulto Dei iudicio, semper tamen uero, aut morerentur, aut cum illis de quibus 1. Cor. 15. Non omnes qui *1. Cor. 15.*
dem moriemur, sed omnes immutabimur in ictu oculi, in nouissima tuba immutarentur de mortalitate scilicet ad immortalitatem. Et ut ingenue fatear, non uideo quid habeat incommodi sic de glorificandis sanctis omnibus sentire, cum hoc idem & scriptura sacra & Doctores sancti agnoscant, nec est cur timeatur periculum, quominus sancti mortui uenerentur, proprio honore adficiendi sunt, non alieno, de quibus inferius. Item nec potest negari, eorum uita quæ in Deo est, quamuis negetur eorum erga nos scientia, uiuunt etiam si nos ignorent. Minutius est quod quidam illud Ephe. *ephe. 2.*
4. Ascendit in altum ex psalmo captiuam duxit captiuitatem, ad sanctorum cum Christo ascensionem torquent. Nostram captiuitatem, legem (quam ipse pro nobis impleuit, quæ a nobis impleri non poterat) peccatum, mortem, diabolum, infernum, de quibus ipse triumphauit, duxit &c. debellans eos, & eorum tyrannidem extinguens, ne nobis in se fidentibus nocere possint.

Puto bonis uiris me abunde purgatum esse, nec quicquam noui dicere. Sit ergo summa summarum: Nullus sanctorum *5*
est corpore & anima glorificatus, sed una omnes glorificabimur, tuncque aperientur oculi eorum, & patefient consilia *3*
cordium

1. Cor. 2.

cordium 1. Cor. 4. iam ad alteram propositionem ueniam.
quæ est.

SOLVS CHRISTVS EST GLO-
RIFICATVS CORPORE ET ANIMA
in cœlo.

1. Cor. 1.
math. ult.

Heze. 11.
Jerem. 17.
math. 22.
prouerb.
1. Cor. 15.

apocal. 1.
collof. 1.

AD dexteram Dei sedere, est Christum etiam secundum hominem Deo patri, in maiestate, gloria, potentia, honore æqualem esse, tribuit enim scriptura ipsi Christo ea quæ Dei sunt, ut inuocationem, fidem, spem &c. 1. Cor. 1. Cum omnibus qui inuocant nomen domini nostri Iesu Christi in omni loco. Et ipsemet Matth. ultimo: Data est mihi omnis potestas, in cœlo & in terra. Si aliquis sanctorum esset glorificatus corpore & anima, sequeretur, quod & ille possit inuocari perinde atque Christus, & introspicere cordium secreta, quod solius Dei est. Et Chronicorum 6. Tu solus nosti corda filiorum hominum. Et Heze. 11. Iere. 17. Frustra ergo partiuntur fiduciam cordis sui homines in sua idola, cum totam, & totum cor exigat Deus Matth. 22. Ex toto corde dilige Deum &c. Prouerb. 23. Præbe mihi cor tuum et c. Nunc autem Christus resurrexit a mortuis, primiciæ dormientium, deinde hi qui sunt Christi 1. Cor. 15. Nihil extra dicens, quam ea quæ prophetæ & Moyses locuti sunt, futura esse, si passibilis Christus, si primus ex resurrectione mortuorum, lumen annunciaturus est. Paulus in Actis.

Qui est primogenitus mortuorum, & princeps regum terræ, Apoca. 1. Primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens, Colo. 1. Et Christus Magdalenæ: Dic fratribus meis, ascendo ad patrem meum, patrem uestrum &c. Nec dixit, ascendimus. Porro omnis spes & tota fiducia cordis nostri, est in Christi resurrectione, ascensione

fione & sessione ad dexteram patris, qui est rex & dominus
noster, & solus ipse in regno gloriæ aduocatus noster, me-
diator, sequester, proxeneta, interpret, caussidicus, prote-
ctor ac patronus, uerus Deus, & uerus homo. Si tantum
Deus esset, poterat nobis terrori esse, cū humana fragilitas
fugiat Deum, ut illi dicunt; Loquere tu nobis, & non Deus,
ne forte moriamur. Si tantum homo, poterat imbecillus ac
impotens uideri, sed quia est Deus & homo, unica nobis fi-
ducia esse debet, qui per semetipsum accedentes saluare pos-
sit, Hebræ. 7. Hic uidere est quanta sit humani cordis impi-
etas, Diuis, qui tantum homines sunt & quidem peccatores,
fese contra scopum omnis scripturæ, & cōtra inuiolabilem
Dei patris uoluntatem audent credere. Christo uero quem
pater audiendum præcepit, se non audent cōmittere, quan-
ta hæc infidelitas, & in Deum ingratitude? Si Christus tan-
tum homo esset, ut Iudæi & Turcæ, adde, hypocritæ deli-
rant, minoris eum facerent nostri Papistæ, quam quemlibet
sanctum ficticiū & a Pontifice canonizatum, pluris
facerent unum Franciscum aut Dominicum quā tres Chri-
stos, cum etiam nunc tam uili eum addixerint etiam si sit
Deus & homo. Nos uero cum audimus eum Deum esse,
concipiamus fiduciam quod potens sit ad saluandum nos,
cum audimus hominē nostrī similem (excepto peccato) con-
cipiamus spem in eum, adcurramus ad eum, ut ad fratrem
nostrum. Similitudo siquidem mater amoris est. Sed quotus
quisq; est Monachorū uel sacerdotū, qui ita uel persuasi sint
uel inculcent populo? nunc dies declarauit quales pastores
animarum habuerimus hæctenus. Concludam ergo, solum
Christum esse glorificatum corpore & anima in cœlo, qui
hoc negant, tales gratiam Dei obscurant, Christi beneficia
sepeliunt, eius merita lædunt, & in uniuersum ipsius sacer-
dotium, regnū, & patris de eo promissiōes, quæ sunt Amen
e & etiam

Hebræ. 7.

& etiam in questionem uocant. Sed iam Fratris nenas
audiamus.

QVARTA VERITAS.

Sancti qui obdormierunt & sunt in gloria, sciunt multa
de nobis. Qui nesciant sancti presentia, cum & praeterita
cognoscant? Quis docuit uirum desideriorum Daniele

Daniel. 9. et 10.

oporat. 21. et ult.

math. 22.

1. Regum. 18.

Sapient. 7.

Ps. 90.

Hebr. 1.

Quentura sunt p uisiones, nisi sanctus angelus? Dan. 9. 10.
Quis Ioanni Apocalypsim ostendit alius praeter angelum?
Apoc. 21. & ultimo. Et similia in sacris literis toties reperi-
untur, ut caecus aut omnino temerarius negauerit.

Dices non item habere de hominibus, at noster aduer-
sarius generaliter negat, scientiam sanctorum, quam si ange-
lis tribuerit, nos inuenimus homines similes angelis, Matt.
22. Sed illud in ^{at} res intelligendum post resurrectionem,
imo post resurrectionem similes, sed ante similiores, nunc
quidem spirituales tantum ut angeli, sed tunc & corpora-
les secus quam angeli.

Dicitur autem & de Samuele, quomodo post obitum
uentura nunciarit, 1. Regum 18. Sciunt igitur sancti multa
praesentia de nobis.

Modus cognoscendi a nobis triplex traditur. Primus;

Cum Deo sapientissimo in se, hoc est, in sua essentia siue
diuinitate, sanctis illa placuerit ostendere, hanc cognitio-
nem nostri Theologi, cognitionem in uerbo appellant, nec
abre, candor est enim lucis & speculum sine macula, Sapi. 7.

Secundo, cum angeli (quibus Deus clementissimus, man-
dauit de nobis, ut in omnibus uis custodiāt, Psal. 90.) Vota
nostra & facta ad sanctos deferunt, nec mirum, omnes enim
sunt administratorij spiritus, Hebr. 1.

Tertio, cum Deo potentiss, aliquem ex sanctis ad nos
mittere

mittere placuerit, ut de Samuele &c. de Moyse & Hesta,
Matth. 17. De angelis autem abunde. Vides igitur hos mo-
dos procul dubio, ex sacris scripturis habere firmitatem, ne
temeraria facilitate contemnantur. Hactenus ille.

Matth. 17.

CONFUTATIO.

Verum est quod uulgo dicitur, simplex est ueritatis ora-
tio. Hic homo, cum Doctor sit Parisiensis, scit & scien-
tificè & magistraliter pro & contra disputare, non enim
in Sorbona oleum & impensam pdidisse sibi persuasissimū
habet, cuius Theologia talis est, qualem Monacho dignam
dixeris, etiam si toto erret cœlo. Probat sanctos mortuos
in gloria, multa de nobis scire, confirmans per uisiones Da-
nielis, & Ioannis Apocalypsim, quasi hic esset status con-
trouersiae nostrae. Nobis sermo est de idertuis, post resur-
rectionem similes, sed ante similiores, nunc autem spiritua-
les tantū ut angeli, sed tunc & corporales secus q̄ angeli,
ait Frater, similes habent labra lactucas. Diuinet qui uolet
Fratris coniecturas, nam mihi religio est, hanc mirabilem
eius Theologiam suis depingere coloribus.

Verum est, errorem unum plures sequuntur: prius igno-
rabā angelos corporales esse, sed ex Fratre didici sanctos
tunc & corporales futuros secus quam angeli, quasi & ipsi
corporales sint, quāuis spirituales eos esse admiserit prius,
Vereor ne hic Frater Antropomorphitarum & Turcarum
more adfectus sit. De Samuele dixi superius.

Meminit Augustini & Gregorij, quorum hic (inquit)
noster aduersarius, nec uita, nec scientia, ne uestigia quidem
pedum lingere dignus esset, quorum uitam & scientiā non
opuserat Fratri in medium ferre, nec eorum uestigia (ut hy-
pocritae Monachi solent) lingi, sed imitari debent.

e 2

De

De modis cognoscendi tribus, inpraesentia non est mihi
integrum scribere, ex superius dictis, quam cognoscant nos
liquet, & a Fratre nō audio aliud q̄ somnia Siculis gerris
simillima.

Vides igitur, ait, hos modos ex sacris scripturis habere
firmitatem &c. Si ex sacris scripturis habent, non deest iudi-
cium ecclesiae. Sed iterū ad reliqua Fratris uerba reuertor.

QVINTA VERITAS,

Sancti gloriosi cognitīs nostris precib⁹ orant pro nobis,
nam cum uiui orent pro nobis ex charitate, mirum esset
cur sancti defuncti a terrena solitudine magis liberi, domi-
no qui ignis consumens est, Hebrae. 12, propinquissime iun-
cti, & indissolubiliter uincti, gratia corde repleti & stabiliti
minore ad nos eorum animos cura sint, cum seruiant chari-
tate & in statu sint perfectiore, cum in hoc statu miserrimo
omnibus omnia facti sint; obijcit aduersarius.

De uiuis extat scriptura & uerbum Dei non uno loco,
sed de mortuis ne syllaba quidē, ut possint pro nobis orare.
Sed Frater hoc eludit sic, ut nunc sequitur, secutus suum ma-
gistrum Fabrum ualde magistraliter allegātem scripturas.

Imo animalis homo hic talparum gestans oculos, non
percipit ea, quae Dei sunt. Audiat igitur ex sacris literis testi-
monia, Apocalyp. 5. Quatuor animalia & 24. seniores ceci-
derunt coram agno &c. habentes phialas plenas odora-
mentorum, quae sunt orationes sanctorum. & 8. Psal. 138.
Pro has orabit omnis sanctus, Iere. 15. Si steterint Moyses
& Samuel coram me &c. 2. Machabae. 15. Hic est fratrum
amator qui multum orat pro populo. Vides lector quam
manifeste orationes sanctorum dormientium ex scripturis
concludimus, quas ille tam impudenter inficiatur. Hae Pa-
risiensis Frater & Faber.

Refutatio

Hebrae. 12.

apocal. 5. et 22.

ps. 138.

Jerem. 15.

2. machab. 15.

CONFVTATIO.

FRater semp sui similis est, sed quorsum hæc putida ten-
 dūt? Amphorā instituit & urceus exit, mira Fratris sub-
 tilitas, & ordine Seraphico digna. Ex allegorijs non ualde
 tutum est articulos fidei fingere, & Deus apud Ieremiam ad-
 didit conditionem si. De falso Ieremia in Machabæis non
 opus quicq̃ dicere. ex Psal. pro hac orabit &c. Dauid ui-
 uis aut mortuus hæc dicebat? nobis de mortuis sanctis est,
 ut sæpe dixi, controuersa: Viui orant pro uiuis & pro se,
 non pro mortuis, nec mortui pro uiuis. Dixi confitebor ad-
 uersum me iniusticiam meam domino &c. Pro hac orabit
 omnis. Audis omnis, sed in tempore oportuno: tempus uero
 oportunū orationis pro peccatis nostris est, dum sumus in
 carne, dum est tempus acceptabile & dies salutis. Sed Frater
 prorsus ignorat doctrinam regni fidei, in quo ex charitate
 oramus mutuo, iuxta illud Iacobi: Orate pro inuicem ut sal-
 uemini. Et Paulus subinde fratrum flagitat orationes. Sed re-
 gnum gloriæ est, in quo nec pro se nec pro alijs rogare pos-
 sunt, sed quisq̃ suum onus portabit, ut postea dicam. *Regnum gloriæ*

Proinde quā belle refert hic Frater mores adeoq̃ genium
 patris sui diaboli. Calumniatoris siquidē propriū est, uerita-
 tem quā superare nequit, conuicijs incessere, hoc uideri est in
 scribis & pharisæis, & in nostris cucullatis, quibus nihil in-
 tollerabilius est, q̃ eorum insipientiā mundo una cum hy-
 pocrisi pestilentissima manifestari. Sed uelint nolint, iuxta
 Pauli uaticinium fiet. Sed priusq̃ alia uerba pseudofratris
 subiiciam, non grauabor, de ratione mediationis, de hono-
 re Dei, Christi & ecclesiæ, in gloriam fratrum meorum, qui-
 bus hæc fabula luditur, fusius tractare, etiamsi rumpantur
 ilia Codris. Ordo aut Pauli 1. Cor. 3. dicentis tenendus est: *1. Cor. 3.*
 Vos aut Christi, Christus autem Dei, uos ecclesia, Christus
 Deus

DE ECCLESIA.

Ecclesia p^r

Esai. 19.

*Jo. 1.
1. petri. 2.*

Sctorn dno gna

1. Cor. 12.

VT apta methodus seruetur, sciendum ecclesiam large captam comprehendere bonos & malos, qui tantum baptizati sunt, & Christiano nomine censentur, proprie tamen ecclesia, sunt tantum uera Christi membra, quorū Christus caput est, id est, qui tantum Christo fidunt, & eum solum agnoscunt. Et probe discernenda est ecclesia uera, fide, spe, charitate, & omnium uirtutū choris redimita (etiam si cibo, loco, uestitu, habitu non referat fictam quorundam religionem) ab ea quæ titulos, auctoritatem ueræ ecclesiæ sibi uendicat. Habet enim hæc malignantium ecclesia uerisimilia argumenta, Patrum exempla, quæ tamē sine uerbo nō erant imitanda. Multitudinem, cum Christus dicat pusillum gregem, & multi uocati, pauci electi. Antiquitatem Esaiæ 19. Filius sapientum ego, filius regum antiquorum ego. Vt externa eorum decora & insignia taceam, sunt duo demoniū meridianum, & falsæ sanctitatis fulgores, ego uero de ecclesia Christi, non de synagoga sathanæ loquor hic. Duplex est corpus Christi: Naturale, magisterio spiritus sancti in utero Virginis formatum, Ioan. 1. Verbum caro factū est. Et 1. Petri 2. Peccata nostra ipse tulit in corpore, de hoc paulo post. Mysticū seu spirituale, id est ecclesia, quæ est cœtus seu congregatio omnium fidelium siue prædestinatorum, & dicitur spirituale, quia spiritu gratiæ, ac fide in Christum ut purificatur ac sanctificatur, ita etiā adoptatur siue asciscitur in consortium naturalis corporis eius. Duo autem sunt sanctorum genera, alij uiui, alij mortui, non incōmode torquetur huc uetus partitio, ecclesia triumphans, militans. Cæterum in ecclesia siue triumphante, siue militante singuli sancti, singula membra sunt ecclesiæ. 1. Cor. 12. Nos sumus corpus Christi & membra ex parte. Et quia de honore sanctorum

sanctorum hoc erat institutum, sanctos mortuos sola fidei, spei, charitatis, patientiæ, longanimitatis, bonorū operum imitatione, honoramus, in quibus naturam & gratiam consideramus. Natura fuerunt et ipsi peccatores. Sed gratia ac fide in Christum saluati sunt, & nobis sunt exēplo, ne agnito peccato nostro despondeamus animum, sed ut ipsi, assurgamus in fiduciam Christi, nec nobis imputabitur peccatrix natura credentibus in eum, in quē & ipsi crediderūt. Quatenus peccatores sunt, absit ut in ipsis confidamus, quod autē fide iustificati sunt, exemplū sunt nobis fiduciæ. Summa, quantū attinet ad mortuos sanctos, nō alia ratione eos possumus honorare, nisi iusticiæ, fidei & operum imitatione, de qua re fuse dicam in censurarum condemnatione.

De honore uiuorum, est quartum præceptum Decalogi: Honora parentes, senes, magistratus, præceptores, redde omnibus debita, quibus tributum, tributum, quibus honorem, honorē. Honore inuicem præueniētes. Viduæ honorandæ sunt, alendæ & nutriendæ. Sed hic occurrit quæstio, quæ propter conscientias dubias explicanda est, uter sanctorum uel sanctarum sit maior merito: nam humana ratio ualde tumultuatur in hoc. Hinc est, quod fere omnes suos habent Diuos & Diuas, stultissimi quicquid. Ego autē simpliciter sic rem expedio. Duplex est meritum, proprium & alienum: Proprium meritum omnium sanctorum est mors & damnatio æterna; Rom. 6. Auctoramentum peccati mors. Atqui omnes peccatores fuerunt, Ro. 3. Omnes peccauerunt, & quia peccati stipendium mors est, non tantum corporis, sed & æterna corporis & animæ, meritū ergo illorum mors est æterna, Chrysostomus 25. Homelia in Ioannem: Nam si merita nostra reputabimus, non modo munere nullo, sed & supplicio digni sumus. Augustinus libro 50. Actore, Homelia 14. Da ueniam Apostole, propria tua non noui nisi mala.

item

Vidne

Duplex meritum

Romo. 6. et 3.

Chrysostomus

Augustinus

Gracianus

Ephes. 2.

Galat. 3.

Item prorsus tua a te tibi parata non nouimus, nisi mala, cum ergo coronat Deus merita tua, nihil coronat nisi dona sua. Et scholias Graciani: Quicquid habes meriti, pben- tis gratia donat, nil Deus in nobis pter sua dona coronat. Cum autem proprium meritum omnium sanctorum tam impurum sit, sequitur alieno merito, nempe Christi, nos saluari debere. Hoc autem meritum non nisi fide apprehendimus. Iam fides donum Dei est, & quidem gratuitum. Ephe. 2. Gratia estis saluati per fidem, & hoc non ex uobis, donum enim Dei est, non ex operibus, ne quis gloriatur. In hoc itaque dono, gratia, fide, omnes unum sumus in Christo. Galat. 3. Nec refert quis etiam in fide sit ardentior, sed quatenus unus est scopus fidei omnium, ita omnes unum reddit in Christo, hoc praeludebat manna, de quo, si quis plus minusque collegisset, per Gomor mensuratum, non plus aut minus habebat, sed aequaliter omnes, unde licebit nobis etiam donorum facere differentiam.

DVPLICIA DONA.

Alterum iustificans, quae est fides. Haec ex aequo omnibus Christum partitur, nec ullus maior aut minor est in Christo, inde & aliud thema.

OMNES SANCTI IN REGNO GLORIAE PARES FUTURI.

Christus seruator noster, glorificatus corpore & anima, regnat in caelis, ad eandem glorificationem corporis & animae, uocati sunt omnes in uniuersum sancti. Philippen. 3. Vnde & dominum expectamus, qui reformabit corpus humilitatis nostrae, configuratum corpori claritatis suae. 2, Cor. 3.

Philip. 3.

2. Cor. 3. Vbi dominus, ibi libertas &c. in eandem imaginem transformamur &c. Rom. 8. Si filij & hæredes, hæredes Dei, cohæredes Christi. 2. Cor. 6. habentes eandem remunerationem. Ephe. 3. Consortes, comparticipes, concorporati Christo. Et cap. 2. Confedere nos fecit Deus in cœlestibus cum Christo. Ioan. 17. Vt sint unum in nobis, item sint consummati in unum. 1. Ioan. 3. Nunc filij Dei nominamur & sumus &c. Cum apparuerit similes illi erimus, & uidebimus eum sicut est. Et cap. 1. Societatem habemus cum patre & filio eius Iesu Christo, item ut habeant societatem nobiscum, maxima & preciosa dona donauit nobis, ut per ipsum diuinæ efficeremur consortes naturæ. 2. Petri 1. Fidelis Deus qui uocauit nos in societatem filij dilectionis suæ. 1. Cor. 1. Et sexcenta huiusmodi, & in Apostolorum simbolo credimus sanctorum communionem. Huc & mystici connubij significatio facit. Erunt duo in carnē unam, nā qui adhæret domino unus spiritus fit. 1. Cor. 6. Qualis cœlestis, tales & cœlestes, si portabimus imaginem terreni, portabimus & imaginem cœlestis, 1. Cor. 15. Sequitur ergo omnes sanctos in dotibus corporis & animæ pares futuros in regno gloriæ. Iam illud Christi Ioannis 14. In domo patris mei mansiones multæ sunt. Non, ut magister sententiarum somniat (id est, meritorum differentiæ) ad superiorum analogiā interpretemur, mansiones multæ, id est, multorum electiones sunt in domo patris mei. Illud Danielis 12. Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iusticiam erudiūt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates, in consolationem Euangelistarum dictum est. Et Paulus 1. Cor. 15. Stella differt a stella, nihil de hac doctrina loquitur, ut perspicuum est introspicenti textum, in quo est collatio corrupti corporis & resuscitati ad incorruptionem, sic enim (ait) sic & resurrectio mortuorum.

f Ambrosius

2. Cor. 3.
 Rom. 8.
 2. Cor. 6.
 Ephe. 3. et 2.
 Ioy. 17.
 1. Ioy. 3.
 2. petri. 1.
 1. Cor. 1.
 1. Cor. 6. et 15.
 Ioy. 12.
 Domit. 12.
 1. Cor. 15.

Ambrosius Ephe. 17. exemplum salutis credentium & gloriae, in resurrectione saluatoris consistere profitetur, ut ex ea cognoscant fideles, quid eis promissum sit, simili enim modo extollentur supra caelos, futuri cum Christo, sicut & ipse dixit; Volo pater, ut ubi ego sum, illic sint & ministri mei, & uideant gloriam meam.

Idem libro 2. de uocatione gentium cap. 5. Ostendit patrem familias diuerso tempore conducentem operarios uinae, sub pactione denarii, quo uitae aeternae significatur aequalitas. Et post.

Vt etiam hi qui multo labore sudauerunt, nec amplius quam nouissimi acceperunt, intelligant donum se gratiae, non operum accepisse mercedem.

Hieronymus Matth. 13. In hoc periculosa est interpretatio, ut inter merita sanctorum quamlibet discretionem facere uideamur. Idem contra Iovinianum: Ad sunt nobis opera bona & merita, & non ad sunt. Ad sunt quia dona Dei sunt, & opera eius solius. Nulla sunt, quia non plus de eis possumus praesumere quam ullus nouissimus peccator, in quo nondum operatur Deus. Ita sumus, fuimus, manemus semper coram Deo aequales omnes. Idem ut superius citavi omnes retro sanctos eiusdem esse meriti, ut nunc sunt Christiani.

Lyranus Ro. 8. Cohæredes Christi, qui est, inquit, naturalis filius Dei, & sic pertingimus ad gloriam animae & corporis sicut ipse.

Ex his liquet, omnes Christianos pares esse, nec alius alio de Christo plus habet, Petrus latrone in cruce non est potior: Maria Dei mater peccatricem Magdalenam non excellit. Si dicis altero alterum plus laborasse, interrogo quid est quod non accepit? Si accepisti quid gloriaris? Plus omnibus laborat Paulus, sed gratia Dei in ipso, ipse enim omnia opera nostra operatur in nobis, & operationis laus
non

non nobis, sed Deo per nos operanti, est deferenda. Nam
etsi prædicauero, non est mihi gloria. 1. Cor. 9. Iam uel cæco
perspicuum est, sanctos in regno gloriæ pares futuros. *1. Cor. 9.*

Est et aliud genus doni quod uocant, donum gratis datū,
nam donum gratum faciens sola fides est, quæ nos Deo gra-
tos acceptosq; reddit, hanc fidem, iustificans donum uoco,
alia dona non iustificantia, in his donis beata Virgo omni-
bus sanctis præeminet quæ una sic inuenit gratiam apud
Deum, ut mater Dei & hominis fieret, sed ne uirgini quidē
profuisset partus, & matris nomē ut Chrysostomus ait, nisi
fide & bonitate præstasset. Sic de Ioanne Christus concio-
natur: Inter natos mulierum maior propheta non surrexit
Ioanne, sed maior, donis non iustificantibus, officio, rebus
externis & actionibus. Multa enim sunt genera gratiarum
quæ ad utilitatem ecclesiæ cuiq; partitur Deus, secundum
mensuram, alij plus, alij minus, linguis loqui, prophetare, su-
scitare mortuos, castitas corporalis, & alia huiusmodi, do-
na quidē sunt gratis data, et maxima, sed gratos nō reddunt
quemq; , sed sunt pijs & impijs communia, Matth. 7. Vide
Lyranum Acto. 10. Hoc monere uolui, ut sciāt fratres mei
donorum rationē, & scripturas de donis sic sonantes, quas
non ut Thesei filium, sed ut lucernam pedum nostrorum imi-
temur. Abunde experti sumus quid indocti Monachi de
sanctorum meritis uociferati fuerint. Stat ergo sententia,
sanctos in hoc mundo donis non iustificantibus differre, in
regno gloriæ pares futuros & unum, iuxta fidei omnium
ueritatem.

Chrysostomus

Matth. 7.

DE CHRISTI HONORE.

SI omnes ad mensurā ætatis plenitudinis Christi occurri-
mus, .i. sum⁹ in glorificato corpore & aīa pares Christo,
quid

Joan. 3.

philip. 2.

Duplex corp⁹ epⁱ

ephe. 5.

Joan. 8.

math. 17.

ephe. 1.

Hebre. 1.

Acto. 26.

Quid sibi uult Ioannes qui (Ioan. 3.) de Christo sic loquitur: Qui de caelo uenit super omnes est. Et Paulus Philippeñ. 2. Deus dedit illi nomen, quod est super omne nomen &c. Dixi superius duplex esse corpus Christi, alterum naturale, alterum spirituale ac mysticum, quod est ecclesia, in qua singuli sancti, singula membra sunt. Iam nullus sanctorum est pro se, uel pro alijs mortuus, sed ex æquo pro omnibus Christus. Hostia naturalis corporis saluatur spirituale corpus. Ephe. 5. Ipse saluator corporis sui. Proinde Christus suū corpus mysticū nō excellit glorificatiōe, sed merito siue causā. Cū enim suo pprio merito nullus ab initio potuerit saluari, cōsequens est, ut alieno, nempe Christi, merito saluetur. Et hæc est fidei p̄rogatiua, ut Christi, ut alienū apprehēdat meritū. Est ergo Christus omnib⁹ sanctis & angelis maior merito, ut Ioannes docuit; Qui de caelo uenit, sup oēs est. Et Paulus: Dedit illi nomē, q̄d est super omne nomē. Acto. 4. Non est aliud nomen, nō est alia causā, aliud meritū sub caelo, in quo nos oporteat saluos fieri, nisi nomē Iesu Christi dicit Apostoli. Causā autē tanti meriti, quia Christus, q̄ placita sunt patri fecit semper. Ioan. 8. Nos autē in multis offendimus omnes, & propterea solus Christus est dilectus patri, Matth. 17. Quod si & nos uolumus diligere a patre, ad Christum adcurramus, in eum solum fidamus, sicq; diligit nos Deus in dilecto filio, Ephe. 1. Accipiemusq; de eius plenitudine, gratiā p̄ gratia. Christus siquidē unctus est a Deo patre, ac donatus supra consortes, ac participes suos Hebræ. 1. Haud dubie, merito saluandi & remittendi peccata. Acto. 26. accipiant remissionem peccatorū per fidem quæ est in me. Christus speciosus forma præ filijs hominum, cui merito flectitur omne genu, cœlestium, terrestrium & infernoꝝ, & omnis lingua constebitur ei, habet enim nomen super omne nomen, quod nominatur non solum in hoc seculo, sed

sed etiam in futuro, Philipp. 2. Saluandi itaq; merito, & pla
candi patrem, Christus maior est omnibus sanctis, Ioan. 17.
Ego pro eis sanctifico meipsum, ut sint & ipsi sanctificati in
ueritate. Sed obiter ut in transcurso & hoc addam, duplex
honor Christi est: cōmunis & proprius, Deus omnis gratiæ,
qui uocauit nos in æternā suam gloriā, in Christo Iesu. 1. Pe
tri 5. Qui uocauit nos in regnum suum et gloriā. 1. Thess.
2. Suscipite uos, sicut & Christus suscepit uos in honorem
Dei. Rom. 15. Hic honor communis est ecclesiæ cum Chri
sto. Sed honore mediationis, id est, officio reconciliandi pa
trē, offerendi se patri, nulli secūdus, maior omnibus est. Hūc
honorem dat nemini, cū sit proprius. Quicumq; igitur hunc
propriū honorem non tribuūt Christo, imo detrahunt ei,
in communi honore ei pares esse non possunt. Reddamus
ergo propriū, ut porro accipiamus communem.

Sed hic non grauabor plura de meo Christo, quem, ipsius
gratiā, indign⁹ fuerim & cōfessus hactenus recte, & testat⁹,
ut & fratribus gratificer adferre. Omnīū rerum proprietas
ac utilitas est cognoscenda. Si ignoras Christum (cuius cog
nitio ut est uita æterna, ita iustificat multos, Esa. 53.) &
eius beneficia, nihil tibi, pderit. Christus uer⁹ Deus & homo,
duplex in uno supposito, natura secundum diuinitatem pati
non potuit, secundum hominem passus est, ex sola Dei pa
tris uoluntate, & erga nos dilectione. Prior enim nos dilexit
teste Ioanne. Et Iere. 31. Charitate perpetua dilexi te &c.
Cæterum cum mors stipendium sit peccati, Christus pecca
tum non fecerat (agnus sine macula) ergo secundum natu
ram nec mori debebat, Ioan. 14. Princeps mundi non ha
bet in me quicq;. Sed mortuus est cōtra naturam, ut merito
mortis suæ, nos saluaret cōtra naturam. Si ipsius naturam
spectes, indebita mors est, & munus misericordiæ: Si nostrā
naturam, debita. Quando nō alia ratione saluari poteram⁹

philip. 2.

Jo. 17.

1. petri. 5.

1. thessal. 2.

Rom. 15.

Esai. 53.

Ierem. 31.

Jo. 14.

Augustinib

ephes. 1.
Roma. 2.

2. Cor. 5.
Roma. 5.

nisi morte Christi, mors morte abolenda erat. Adam & nos in eo, in quo omnes peccauimus, in mortem corporis & animæ inciderat, Christus itaq; morte corporis sui, mortem nostram, corporis & animæ destruxit, ut suo simplo nostro duplo consonet. Et pulchrum diapason adimpleat secundū Aug. 3. libro de Trinitate cap. 4. Quare merito mortis ac passionis suæ reconciliauit patrem omnibus in se credentibus. Causa ergo efficiens salutis nostræ Deus est, causa seu organon instrumentale (ut ita dicā) humanitas Christi est. Lyra Acto. 13. Remissio peccatorū uobis annuntiatur dicit, facta per Christi humanitatem meritorie, per eius diuinitatem effectiue. Idem super Iudæ Epistolā: Humanitas Christi humanæ salutis est instrumentum. Et ut Augustinus libro 9. de ciuitate dicit: Ut ad Deum hominis iter esset homini per hominē Deum, nusquam magis claruit Dei erga nos in debita misericordia, q̄ in Christo homine, cui pater nō pepercit, sed pro nobis in precium, satisfactionem, et redemptionem nostram dedit, per quem habemus redemptionem & remissionem peccatorum. Ephe. 1. Iam obiectum fidei nostræ, est promissio Dei. Rom. 4. Ideo ex fide ut firma sit promissio, est uerbū Dei, qui est Christus, homo & Deus. Et quia secundū hominē pro nobis passus est, merito itaq; passionis suæ sarcit defectū nostrū, & Deum patrē offensum nobis reconciliat. 2. Cor. 5. Rom. 5. Est em̄ humanitas Christi diuinæ erga nos misericordiæ declaratio. Discamus ergo Christo suū tribuere honorē, & secus docentibus pro nostra uirili nos murū opponamus. Scriptū est: glorificantes me glorifico. Nihil hic dictum est, scripturis & Christi auctoritati contrarium. Sed rem in qua proprius honor eius consistit pressius intuebor, hoc sit thema,

Solutio

SOLVS CHRISTVS EST ME-
DIATOR NOSTER.

Primum omnium sciendum, quod in mediatore hæc duo concurrunt. Primum oportet extare uerbum Dei, ex quo certo sciamus, quod Deus uelit misereri, & exaudire inuocantes per hunc mediatorem. Talis extat de Christo promissio: Quicquid petieritis patrem in nomine meo &c. Habemus & mandatum patris: Ipsum audite. Alterum q̄ merita ipsius possint aplicari pro peccatis nostris. Sanctos pro mediatoribus inuocari, nec præceptū, nec promissio est. Et Paulus audet dicere: tantum in Christo sperātes sumus, 1. Cor. 15. Et Ioan. secundo capite prioris Epistolæ: Aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum iustum, qui est propitiatio pro peccatis nostris &c. Sacerdotis interest offerre, & sua oblatiōe placare Deum his, pro quibus offert. Christus seipsum obtulit patri pro tota ecclesia, et sua hostia placauit patrem credentibus in se, unica enim oblatione consumauit sanctos. Non sanctos, non B. Virginem habemus apud filium aduocatos uel aduocatam, ut sua ubera ostendat, sed Christū Iesum apud patrem: hoc Christi sacerdotiū patris iuramēto & p̄missione est cōfirmatū, Psal. 110. Et 1. Ti. 2. Unus Deus, unus & mediator Dei & hominū, homo Iesus Christus. Quidam Paulum sic eludunt, unus, i. præcipuus uel principalis, quasi minus principales plures sint, uel unus mediator redemptiōis, sed plures intercessorij. Sed audi Chryfosto. Homelia 7. prioris Epistolæ ad Ti. Enimuero mediator, inquit, utrisq; eis debet societate coniungi, quorum mediator est: Id quippe mediatoris est, utrorumq; participem fieri, quorum fuerit mediator. Quemadmodum enim loci cuiuslibet medium, utranq; partem contingat necesse est, ita & naturæ ambarum medium oportet utrasq;

1. Cor. 15.

1. Jo. 2.

Sacerdotis officium est

Ps. 110

1. Timo. 2.

Chryfostomus

utrasque naturas contingere atque connectere. Quæadmodum igitur homo factus est, ita etiam Deus erat. Homo quippe purus mediator, nunquam penitus fieret. Oportebat enim huiusmodi mediatorem cum Deo colloqui, Deus item solus mediator esse non posset.

Christus Deus et homo, cum Deo Deus, cum homine homo, oportet utriusque (id est, quos reconciliat, & cui reconciliat) naturæ participare esse. Talis est Christus. Sanctoꝝ nullus, lapis angularis, qui duos parietes, multum inter se dissidentes, coniungit. Purus siquidem homo ad purum Deum nulla potest ratione peruenire, sed per eum, qui Deus est & homo, id est, per Christum, per quem habemus ambo accessum in uno spiritu ad patrem, Ephe. 2. Ego sum uia, ueritas & uita, nemo uenit ad patrem nisi per me. Ioan. 14. Qui uidet me uidet patrem. Unde & saluare potest in perpetuum accedentes per semetipsum ad Deum patrem &c. Heb. 7. Item elegit nos in ipso. Diligit nos in dilecto filio, Ephe. 1. Chryso. Ioan. 16. Non indigetis aduocato, sed nominis mei inuocatio satis est ad omnia consequenda. Multa possem adferre, sed breuitati studens, prudens, sciensque prætermitto. Hoc unum in gratiam fratrum adscribam, est enim Monachoz telum efficax. In aula inquirunt regia amicis intercessoribus utendum est, similiter & apud Deum. Nam simile est regnum celorum homini regi &c.

Fides est regula. Porro regula non debet corrumpi propter exemplum, ponenda sunt exempla, sed fidei analogæ. Christus, Prophetæ, Apostoli usi sunt exemplis, sed quæ nihil derogant fidei nostræ. In aula principis utimur intercessoribus, quia extat charitatis regula, alter alterius onera portat. Hic nihil præiudicat fidei nostræ. Ad hæc quod ad principes & reges non statim intromittimur, imbecillitatis & impotentia signum est, & timoris. Timent sibi, ne clam tollantur

Ephes. 2.

Joan. 14.

Hebr. 7.

Ephes. 1.

Chryso. Ioan. 16.

Exempla ponenda

lantur e medio, sed similitudine quæ semper claudicat ste-
utamur. Sicut ad regem non intromittimur, nisi p suos com-
missarios, sic ad Deum patrem non possumus peruenire,
nisi per Christum, quem audiendum præcepit pater: Ipsum
audite. Agnoscit hunc sensum Ambrosius Rom. 1. cap. &
Hebræ 10. dicitur Christus sacerdos magnus super domum
Dei, uel præfectus domui Dei. Iam ad Deum patrem non
datur nobis aditus nisi per hunc præfectum Christum Iesum,
quæ præludebat scala Iacob, ostium arcæ. Ego sum ostium,
per me si quis introierit, saluabitur. Altare sine gradibus,
Ut ne commemorem quæ scriptura his, qui in homines fi-
dunt minatur, Iere. 17. Maledictus homo, qui confidit in ho-
mine, & ponit carnem brachium suum. Benedictus homo
qui confidit in domino. Et cap. 9. Homo in omni fratre suo
non habeat fiduciam. Nolite confidere in principibus, in fi-
lijs hominum, in quibus non est salus. Hieronymus super
Hezechi, cap. 14. Quod si in aliquo fiducia est, in solo do-
mino confidamus. Maledictus enim omnis homo, qui spem
habet in homine, quamuis sancti sint, quamuis prophetae.
Legimus: Nolite cõfidere in hominib⁹. Et iterum, Bonum
est confidere in domino, quam confidere in principibus, nõ
in principibus tantum seculi, sed & in principibus ecclesiæ,
qui suas tantum animas (si iusti fuerint) liberabunt. Solus
hic est mediator noster, qui ut natura Deus est & homo, ita
secundũ hominem sine contagio peccati est. Sancti omnes
peccatores sunt, fuerunt. Absit ut peccator in peccatore fi-
dat, omnes egent Christo, sine cuius gratia nullus unquam
potuit saluari. Concludam ergo, solum Christum, exceptis
omnibus diuis, habemus aduocatum et mediatorem coram
Deo patre, & hic est peculiaris ac proprius honor ipsius
quem profecto dat nemini. Longius progressus sum forte,
quam propositi ratio admittebat, sed propter fratres meos,

Ambrosius
Hebræ. 10.

Jerem. 17. et 9.

Hieronymus

g quibus

quibus adhuc hoc negotium parum constat, feci. Medius est itaq; Christus inter ecclesiam & Deum patrem, ut uerba Apostoli citauit: Vos Christi, Christus autem Dei. De honore ecclesie & Christi pro mea tenuitate dixi. Iam

DE HONORE DEI.

AD conciliandam amicitiam duo requiruntur, Notitia & Amor. Inuisa res diligí potest, incognita nunquã. Porro fides non est aliud, quam notitia Dei, Ioan. 17. Fide ergo conciliatur amicitia cum Deo. Vos amici mei estis, Ioan. 15. Et Esaias 7. Si non credideritis non intelligetis. Qui Deum cognoscunt, & amant, sciunt eum proprio ac germano colere cultu, sciunt eum peculiari adficere honore, qui cultus seu honor in tribus consistit.

SOLVS DEI TRIA SVNT.

CReare, saluare, damnare. Omnipotens creat. Misericors saluat. Iustus damnat. Qui creauit, idem & saluat fide, quod si incredulus fueris, damnat propter incredulitatem.

SOLVS DEVS CREAT.

Qui creauit omnia Deus est, Hebræ. 3. Genesis 1. In principio Deus creauit coelum et terram. Vnus Deus creator omnium, omnipotens, rex potens, & metuendus nimis, Ecclesi 1, Symbolum Apostolorum: Credo in Deum, patrem omnipotentem, creatorem coeli & terræ. Nicena synodus addit, uisibilem & inuisibilem, Et Colo, 1.

Solus

Joan. 17 et 15.

Esaias 7.

Hebræ. 3.

Genesis 1.

Ecclesi 1.

SOLVS DEVS SALVAT.

DEus iustus, & saluans non est præter me, Esai. 45. *Esai. 45. et 46.*
Ego feci, ego feram, ego sanabo, ego saluabo. 46. Idē,
Deum extra me nescies, & saluator non est præter me. Osee *Osee. 13.*
13. Seruatorem animæ tuæ nihil fallit. Prouerb. 24. Tu do- *peroner. 22.*
mine qui mortis & uitæ habes potestatem. Sap. 16. Vnus *Sapient. 16.*
est legislator, qui potest & liberare & perdere, Iacobi 4. *Iacobi 4.*

SOLVS DEVS DAMNAT.

Horrendum est incidere in manus Dei uiuentis, Hebr. *Hebr. 12.*
12. Vnus est legislator, qui potest perdere. Nolite ti- *math. 10.*
mere eos, qui occidunt, animam non possunt occidere, sed
timete eum, qui potest, & corpus & animam mittere in Ge-
hennam, Matth. 10. Tu Deus qui uitæ & mortis habes po-
testatem. Qui habet clauem mortis & inferni, Apocalyp. 1. *apocal. 1.*
Dñs populum ex Aegypto saluans, secundo eos qui non
crediderunt perdidit, Iudas Apostolus. Videte quod ego
sum solus, & non est alius Deus præter me, ego occidam &
uiuere faciam, & non est, qui possit de manu mea eruere, *Deut. 32.*
Deutero. 32. Ego Dominus, & hoc est nomen meum, ho- *Esai. 42. et 48.*
norem meum nemini dabo, & laudem meam sculptilibus,
Esaiæ 42. & 48.

DEVS CREAVIT OMNIA, SED PER VERBUM.

OMnia per ipsum facta sunt. Mundus per ipsum factus *Joan. 1.*
est, Ioan. 1. Omnia in sapientia, id est, in filio fecisti, *Ps. 103.*
Psal. 103. Deus uniuersa condidit per Iesum Christum,
Ephe. 3. & 2. Ipse sumus factura creati in Christo Iesu, *ephe. 3. et 2.*
omnia

Rom. 11.

1. Cor. 8.

omnia ex ipso, per ipsum, & in ipso, Ro. 11. Unus dominus
noster Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum,
1. Cor. 8. Per quem creata sunt omnia, siue in cœlo, siue in
terra, uisibilia & inuisibilia, Colo. 1.

DEVS SALVAT OMNES,
SED PER VERBUM.

Jo. 3. et 6.

Matth. 17.

2. Cor. 6.

Acto. 10.

Rom. 5.

Non misit Deus filium suum in mundum, ut iudicet mun-
dum, sed ut saluetur mundus per ipsum, Ioan. 3. Hæc
est uoluntas patris mei, ut qui uidet filium, & credit in eum
habeat uitam æternam. 6. Hic est filius meus, in quo mihi
complacuit, ipsum audite, Matth. 17. Omnia ex Deo, qui
nos reconciliauit sibi per Christum, & dedit nobis uerbum
reconciliationis, quandoquidem erat Deus in ipso reconci-
lians sibi mundum, non imputans eis peccata eorum, 2. Cor. 6.
Verbum misit Deus filiis Israel, annunciâs nobis pacem per
Iesum Christum, hic est omnium dominus, Acto. 10. Pacem
habemus ad Deum, per dominum Iesum Christum, Ro. 5.

DEVS DAMNAT, SED
PER VERBUM.

Jo. 5.

Matth. 25. et ult.

Acto. 10.

Pater omne iudicium dedit filio. Item, potestatem dedit
ei, & iudicium facere, quia filius hominis est, Ioan. 5.
Ite maledicti in ignem æternum, Matth. 25. Data est mihi
omnis potestas in cœlo & in terra, Matth. ultimo. Iudex ui-
uorum & mortuorum, Acto. 10. Ex his quæ dixi meridiana
luce magis sunt perspicua, & si nulla alia esset ratio, præter
hanc, contra eos, qui ex sanctis mediatores finxerunt, hæc
una sufficiebat. Nam quemadmodum Deus creat, sed per
uerbum, ita saluat, sed per idem uerbum. Siquidem utrobique
eadem

eadem potentia est. Sancti qui & ipsi a Deo sunt creati per
uerbum, ita & ipsi saluati per uerbum, ut seiplos creare non
potuerunt, quanto minus saluare, sed fide in Christum sala-
uati sunt. Credamus & nos in ipsum, haud dubie saluabi-
mur. Deus suum honorem, creando, saluando, damnando,
dat nemini. Et Christus suum honorem (nam Pius secun-
dus ad Cæsarem Turcarū scribens illa uerba Esaiæ: Deus
iustus et saluans &c. in Christi persona interpretatur) ut quis
alio mediatore saluari possit, dat nemini. Lyranus cap. 3.
ad Rom. Finis, inquit, correspondet principio, & ideo sicut
Iudæi & Gentiles processerūt a Deo, sicut ab uno principio,
ita reducuntur ad ipsum sicut ad finem unum, quæ reductio
fit per mediatorem Iesum Christum. Creationem non tri-
buis sanctis, meritis, operibus, & salutem tribuis, utrum ma-
ius? Tu uide, sed utrumq; unius Dei opus. Vis ergo Deum
colere in spiritu & ueritate? crede eum tuum creatorem &
seruatorem esse per Christum, si hoc non credideris, eum
damnatores non poteris non experiri. Augustinus de uer-
bis Apostoli, sermone 27. Sicut creatore opus habemus, ut
essemus, sic saluatore ut reuiuisceremus. Iustus damnauit
hominem, misericors Deus liberat hominem. Bernardus
de lib. Arb. Quid enim? agnoscis creantis potentiam, sal-
uantis gratiam, & sanantis ignoras iusticiam? De caussa
peccati, quod scilicet Deus non sit author mali, sed uolun-
tas in homine & diabolo qua male usi sunt, nō est hic locus
dicere. Obiter illud moneo, Deum creasse omnia in laudem
& nomen & gloriam suam, Deuter, 26. In creatione, ipsius
omnipotentia, misericordia in saluando, iusticia in damnan-
do clarescit. Cur hunc uel illum, damnat uel saluat, ipsius uo-
luntas regula est iusticiæ, Permittamus eum operari pro
sua uoluntate et libertate, nam abyssum iudiciorum suorum
penetrare non possumus.

ephe. 3.

Hic omnem moueamus lapidem, siquidem pro ra & pup
pis salutis nostræ in hoc cōsistit, uidelicet si scimus Deū suo
ac proprio cultu honorare. Quid est enim aliud impietas,
quam uitium pugnans cum prima tabula? id est, Deo suum
non tribuere honorem, non illum timere, illi non fidere, ua
care metu, fiducia Dei, non agnoscere eum omnipotentem,
miseri cordem, iustum. Profecto scriptum est: Qui me con
temnunt erunt ignobiles. Credamus ergo & toto pectore
teneamus Deum creatorem nostrum esse, & saluatorem, cre
auit per uerbum suum, Iesum Christum, saluat per eundem
Iesum Christum nos, qui solidam in eum collocauimus fidu
ciam, iuxta illud in quo habemus fiduciam & accessum in
confidentia per fidē eius, Ephe. 3. quem, qui non agnoscunt,
damnantur, propter incredulitatem, peccatum. Qui enim
non crediderit, condemnabitur. Et sic in gratiam meorum
fratrum, de uero honore Ecclesiæ, Christi & Dei, simplicissi
me, crasse tamen scripsi. Nunc ad reliqua fratris uerba ac
cingor.

SEXTA VERITAS.

exodi. 32.

ps. 131.

Genes. 28.

*Obsertu,
Faber et su
us Mona =
chus, qua =
les sunt car
nifices, et
tortores
scriptur.e.*

Inuocandi sunt sancti dormientes pro intercessoribus,
hæc ueritas ex priore consequit, & tali ratione firmatur:
In aula principum amicis intercessoribus utendum est, simi
liter apud Deū. Simile est regnum cœlorum homini regi &c.
Vnus modus orandi & inuocandi sanctos. Exodi 32. Re
cordare Abraham Isaac seruorum tuorum, Moyse confu
git ad dormientes sanctos, uel potius ad Deum sanctis me
diantibus. Psalm. 131. Memento domine Dauid &c. Ecce
unum modum orandi, quo inuocantur sancti dormientes.
Et ecce similiter exemplum Genesis 28. Angelus qui eripuit
me, benedicat pueris istis. Ecce alium modum orandi, exem
plum ibidem inuocetur nomen meum &c. quasi præceptū
audi

audi & promissionem, Ioan. 14. Si quid petieritis patrem in nomine meo &c. Hæc ille. Si alteri cuiquam talis pugna cum Monacho contigisset, acerbius forsitan respondisset qui omnia confundit perinde atque iura coquus. Quis legit unquam Moysen ad mortuos sanctos confugisse? Et ne nunc quoque inuocant Iudæi mortuos. Sanctorum cōmemoratio quæ inuocationis nomine accipitur, aliquando frequens est in scripturis, discant hos modos orandi a Fratre, sacre Theologiae candidati. Pudeat hunc erroris sui. In ratione inuocationis tria concurrunt: Præceptum, Promissio, Fides. Vnus est modus inuocandi Deum, Psal. 49. Inuoca me in die tribulationis. Et Numeri 6. Inuocetur nomen meum super filios Israel, ecce præceptum: & ego exaudiam, ecce promissio: & cum inuocamus Deum firma fide credamus, eum nos uelle exaudire. De sanctorum inuocatione nec præceptum uisum nec promissio, Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis, Ioan. 15. Quicquid petimus, siue spiritualia siue corporalia, semper in nomine Christi, id est, propter Christi meritum petamus, non in nomine alterius sancti, et quicquid offerimus seu cōmendamus Deo, offerimus per Christum, 1. Petri 2. Offerentes spirituales hostias acceptabiles Deo per Iesum Christum, Lyranus super Coloss. Gratias agentes Deo, & patri per ipsum, sic dicit. Quia sicut dona Dei nobis proueniunt per Christum mediatorem nostrum. Sic per Christum orationes nostræ & operatiões sunt exaudibiles. Et toties Lyranus recordatus sum, ut uel ex suis penitentibus habeant, cuius autoritate commoneantur. Inuocandus est itaque Deus, sed semper in nomine Christi. Magna est emphasis, quum dicit: In nomine meo, aliorum nomina, respectum, dignitatem, excludit. Hæc ut clarius fratres mei intelligant, de Christi sacerdotio pauca subiungam,

De

Joan. 14.

Ps. 49

Numeri. 6.

Joan. 15.

1. Petri. 2.

DE CHRISTI SACERDOTIO.

*Officiū sacerdotij
triplex est*

Roma. 3.

Melanthon

Christus est summus pontifex, & princeps sacerdotum, cuius sacerdotium est æternum, secundum ordinem Melchisedech, & Leviticum sacerdotiū ipsum præludebat. Cæterū omnes Christiani quoque sacerdotes sunt in Christo. Est autem triplex sacerdotis officium. Primum sacrificare, quod est mactare, occidere, offerre, sed ingens est discrimen inter Christi & Ecclesiæ sacrificiū. Solius Christi sacrificiū est propitiatorium, id est, quod meretur alijs propiciationem, & quod est applicabile pro peccatis sanctorum omnium temporum. Sancti qui & ipsi sacrificant, offerentes spirituales hostias, fidem, timorem, inuocationem, gratiarum actionem, spirituales motus animi, opera bona, confessionē, tamen eorum sacrificia nō possunt applicari pro quoquam, sed tantum sunt eucharistica. Christi autem sacrificiū est solum, quod meretur peccatorum meorum remissionem. Talis enim decebat ut esset nobis pontifex, sanctus, impollutus, innocens, segregatus a peccatoribus, ut dignitate sui sacrificij reconciliaret patrem, his pro quibus sese offerret. Et profecto pater nos reconciliauit sibi per Christum, nam pacem habemus ad Deum, per dominum nostrum Iesum Christum, qui est propitiatio pro peccatis nostris. Item quem pater proposuit propitiatorium pro peccatis nostris in sanguine ipsius, Ro. 3. Quare quicumque saluari uult hæc duo sacrificia Christi scilicet & ecclesiæ probe conferat, & alterum ab altero seiungat. Nam multum discriminis est, inter sacrificiū quod meretur nobis peccatorum remissionem & uitam æternam, & sacrificiū eucharisticum, quod nec sibi nec alijs meretur remissionē peccatorum, aut reconciliationē & si sit a reconciliatis. Rationem sacerdotij Christi Philip-
pus Melanthon homo ut doctiss: ita Christi gloriæ stu-
diosiss.

dioliffi. non magis erudite, q̄ Christiane sic complexus est.

· Namq; sacerdotis summi quoq; manus obibit,
· Iratumq; patrem nobis placabit, & unus
· Orabit ueniam miseris mortalibus, atq;
· Hostia erit pro delictis gratissima nostris.
· Digna sententia & alta mente reponenda, egregie enim
depingit Christi sacerdotium.

· Lyranus Hebræ. 10. Vnica mors Christi sufficit ad delendam omnem culpam, cōmissam, & cōmittendam. Secundum officium est orare. Orauit Christus, sed semper exauditus est pro sua reuerentia, Hebræ. 5. Orant sancti, sed non semper exaudiunt. Tertium, prædicare est. Christus prædicauit, sed & spiritu docuit, unus est em̄ magister noster. Sancti docent, sed nisi spiritus intus illuminet auditorum corda, foris inuanum laborat lingua eorum. Deus enim est qui dat incrementum. Proinde Christi ministerium duplex est, quod gessit in corpore, quod nunc gerit in spiritu. In primo, Ecclesia conuenit cum suo capite Christo, Sacrificat enim, orat, prædicat. In altero nulli secundus, etsi semel sit mortuus, tamen merito mortis suæ apparet nunc uultui Dei pro nobis, sedet ad dexteram Dei, interpellans pro nobis patrem continue. Et sic liquet, sacrificium ac sacerdotium Christi, digni⁹ esse, & magis efficax sacrificio ecclesiæ. Et ne quis uociferet importunius, quod sanctos in Christo sacerdotes esse dixi: omnes enim Christiani sacrificare debent sacrificiū iusticiæ, quæ est ipsa fides, mortificatio nostri, diffidentia conditionis dignitatis nostræ, & omnium creaturarum, & fiducia solius Christi. Rom. 12. uocat Apostolus corpora nostra hostiam uiuam, rationalem &c. Et profecto uere tūc sacrificamus, nosq; occidimus, cum incredulitate explosa, diffidimus nobis, & soli Christo fidimus. Ex hoc erumpim⁹ in laudem nominis sui, in laudem patris nostri qui filio suo

Hebræ. 5.

Christi ministeriū

Rom. 12.

h non

2. Cor. 9.

non pepercit, sed eum pro nobis in omnes crucis formas exposuit, pro qua re nulla lingua pro dignitate eius erga nos misericordiam laudare potest. Sic affecti erga Deum, & in proximos pari affectu erimus, quos omni humanitatis officio demereri studemus, offerentes operum sacrificia. Quatenus autem baptizant, missant, publicitus prædicant, non sacerdotes proprie, sed ministri ecclesiarum dicuntur. 2. Cor. 4. Non nos ipsos commendamus, sed Iesum Christum. Nos autem, seruos uestros. Etiam si nunc quis baptizet, prædicet publice, modo offerat sacrificium iusticiæ, laudis, operum, oret pro alijs & pro se, priuatim suam familiam doceat sacerdos est. Non priuo ministros suo honore, modo digne agant suum ministerium. Nam ecclesia uera has notas habet: Verbum Dei, & sacramenta. Prædicet uerbum, porrigat sacramenta, uerus minister est. Tantum de Christi & ecclesiæ sacerdotio simpliciter & crasse dixisse sufficit. Nunc de iustificatione eadem dexteritate dicam.

DE IUSTIFICATIONE.

Magna est cōcertatio Monachis & sacrificulis nostris, de ratione iustificationis. Sunt qui nituntur illi dicto Thomæ in prima secundæ, q. 109. articulo 6. Quatuor, inquit, requirunt ad iustificationem impij, scilicet gratiæ infusio. Motus lib. arb. in Deum per fidem, motus lib. arb. in peccatum per detestationem, & remissio culpæ, quæ longius uidentur rem depingere. Nos sciamus in iustificatione hæc tria inesse: Peccati remissio, personæ acceptio, & uitæ æternæ donatio. Verbum autem iustificandi forense uerbum est, idem quod iustum declarare, pronunciare, & iusticia significat acceptationem, idem quod acceptus seu gratus. Porro qui fide in Christum præditi sunt, iustificati sunt, accepti ac grati,

grati, quibus remissa sunt peccata, & sunt haeredes omnium bonorum spiritus. In hac autem controuersia fides Paulo significat non historiae tantum notitiam, sed & fiduciam misericordiae Dei. Quod autem sola fides iustificat in censurarum condemnatione, & scripturis sacris, & doctorum testimonijs comprobatur. Caeterum duplex est iusticia, interna, externa. Et homo ut duplex est, ita dupliciter debet iustificari, fide coram Deo, quia oculi domini respiciunt fidem, Iere. 5. Operibus coram hominibus. Reddamus ergo Deo, quae sunt Dei, hominibus quae sunt hominum. Sumus enim omnes ex aequo debitores, Rom. 8. Deo & hominibus, hoc diuersum est iudicium. Deus iudicat ex fide, & ex fide aestimat opera. Primum enim respicit ad personae fidem, ad Abel, dehinc ad munera. Nam quicquid non proficitur ex fide, non placet Deo. Si persona fide fuerit accepta, placent & personae opera. Quod enim natum est ex spiritu, spiritus est. Homines uero ex operibus, quae testimonia ac signa, sunt explorant fidem, nam arbor ex fructibus cognoscitur. Reddamus ergo inuisibilem partem nostri, id est, fidem inuisibili creditori Deo, uisibilem uisibili, hominibus scilicet. Caeterum si quis uult ut sua opera, uita, uerba, conuersatio placeant Deo, fide sit iustus necesse est, & non opera faciunt iustum, sed iustus fide facit bona opera. Adhaec utraq; iusticia habet sua praemia. Iusticia fidei, aeterna ac spiritualia. Iusticia operum etiam sine fide facta, temporalia ac humana. Rom. 4. Si Abraham ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. Et 13. Fac bonum, et habebis laudem. Causam non nescimus quare homines bene operari debeant. Propter necessitatem. Exigit enim Deus necessario utramq; iusticiam. Qui diligit Deum, diligat & proximum. Propter dignitatem. Magna profecto operum dignitas, quibus Deus glorificatur, ei gratiae agunt, & fratres aedificantur. Hi namq;

h a debent

Iusticia est dñp

Jerem. 5.

Roma. 8.

Roma. 2. et 13.

Charitas dno habet oculos

math. 2.
Galat. 5.

Ephes. 2

Beda

Gregorius

debent esse fines bonorum operum, propter præmia ut dixi, ut sint signa, testimonia, ac exercitia fidei, sed quantum discriminis est inter arborem & eius fructus, tantumdem inter Adam & fidei opera, fide agimus cum Deo, charitate cum Deo & hominibus. Hinc est quod uulgo dici solet, fidem monoculam esse, quæ tantum Christi dignitatem intuetur. Charitatem duos habere oculos, dextro Deum, sinistro fratres intueri. Oculi mei semper ad dominum. Dilige dominum Deum tuum &c. & proximum perinde atque teipsum. Huc quadrat & seruitutis partitio, Fidei seruitute soli Deo. Mat. 4. Illi soli seruias. Charitatis seruitute fratribus obligamur. Gal. 5. Ex charitate seruite inuicem. Et fructus fidei, seu bona opera, siue nostras uirtutes a conditione iustificationis, id est, a causa, non ab effectu excludimus. Excludimus non ut non sequantur fidem, cum arbor bona malos fructus ferre non possit, sed ne sint causa nostræ salutis seu iustificationis, nam hanc causam reijcimus in Christi beneficium, & Dei Opt. Max. indebitam misericordiam, de qua nobis præsumendum est. Et fides cum sit gratuitum Dei donum, non debemus credere, quod ex condigno uel ex congruo uel operum respectu detur, sed gratis sine ullo respectu dignitatis nostræ. Ephe. 2. Dei donum est, non ex operibus. Non pigebit huc adscribere illud Bedæ Acto. 10. Non uirtutibus, inquit, ad fidem, sed fide pertingit ad uirtutes, ut B. papa Gregorius exponit; Cornelius non operibus ad fidem, sed fide uenit ad opera. Calefactio aeris sequitur ortum Solis, & tamen non est causa ortus Solis. Bona opera sequuntur fidem, quia charitas indiuisse adhæret fidei, tamen bona opera non sunt causa fidei nostræ. A conditione itaque iustificationis, non a sequela excludimus opera.

Tantum in præsentia de hac causa dixisse sufficiat, & credo dubijs quoque consciētis hæc satisfacere. Nihil enim contra

tra

tra scripturarum inuiolabilem auctoritatem mihi uideor
dixisse. Ecclesia tamen Christi iudicet hæc mea scripta,
cuius iudicio me ita submitto, ut facile, si in fidei regulam im-
pegerim, sim a sententia mea discessurus. Testor tamen De-
um & conscientiam meam, ea scripsisse me, quæ pro meo iu-
dicio, scripturæ Analoga sunt. Neq; etiam dubito, quin pius
lector facile iudicet, Monacho isti impuro, & eius magistro
Fabro, me respondisse pro meo modo satis grauius. Tibi
autem Domine Emerice, Patrone Singularis, hæc mea scri-
pta ita offero, ut sperem, te pro singulari tua, tum pietate
tum doctrina, non solum ea lecturum libenter, sed etiam
contra hostes Christi & Euangelij eius, grauius defen-
surum esse. Quod si quid in his desiderabis, libenter & tibi &
toti ecclesiæ rationem fidei meæ uberius dabo.

